

Sreda, 19. novembar 2008.

Svedok Reynaud Theunens

Otvorena sednica

Optuženi su pristupili Sudu

Početak u 14:22 h

Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju zaseda. Izvolite sedite.

SUDIJA ORIE: Dobar dan svima. Gospodine sekretare, molim vas da najavite predmet.

sekretar: Dobar dan, časni Sude. Dobar dan svima u sudnici. Ovo je *Predmet IT-06-90-T Tužilac protiv Ante Gotovine i ostalih.*

SUDIJA ORIE: Hvala vam, gospodine sekretare. Pre nego što Tužilaštvo pozove svog sledećeg svedoka, a to je gospodin Theunens, koji je sastavio jedan ekspertski izveštaj, mislim da nas čekaju dve stvari. Prva je bila, i ovo je izraženo putem *e-maila* i sada je stavljeno u zapisnik, Odbrana Gotovine je, mislim, naglasila koliko je bitno da ustanovimo tačan raspon stručnosti gospodina Theunensa. Mi smo ovo razmotrili. Naravno, pozivamo stranke da daju podneske o ovoj stvari u ovom trenutku, ali Pretresno veće daje sledeće predloge. Da pre nego što počnemo sa slušanjem svedočenja gospodina Theunensa o suštini njegovog izveštaja veštaka, da obe strane imaju priliku da dalje ispituju relevantnost, činjenice u vezi sa rasponom i prirodom stručnosti gospodina Theunensa, i da se to uradi u odvojenom delu od slušanja svedočenja, što bi značilo, gospodine Waespi, da ćete moći da postavljate relevantna pitanja svedoku o ovome, i da će se onda dati šansa Odbrani da postavi pitanja o tome, ne prelazeći još uvek na suštinu izveštaja. Naravno, ovo ne sprečava dalja pitanja za vreme glavnog i unakrsnog ispitivanja o toj stvari, ali na ovaj način, informacije dobijene od gospodina Theunensa mogu da pomognu Pretresnom veću u vršenju funkcije nadgledanja izvođenja dokaza putem ovog svedoka. Ovo bi bio predlog Pretresnog veća. Ako bude bilo hitne potrebe da se naprave dodatni hitni podnesci nakon ispitivanja svedoka o ovoj stvari, Pretresno veće će onda da razmotri da li će se dozvoliti ta prilika, naravno, na osnovu razloga na koje će se pozvati stranke, kako bi napravili te dalje podneske. To je jedna stvar. Mogu li... ovo je predlog Pretresnog veća kako da nastavimo sa radom. Ako biste izneli kratke komentare, bilo vi gospodine Waespi, ili vi gospodine Kehoe, onda bi Pretresno veće htelo sada da ih čuje, pre nego što konačno odlučimo kako da nastavimo rad.

TUŽILAC WAESPI: Hvala vam, gospodine predsedavajući. Dobar deo mog glavnog ispitivanja će biti metodologija izrade izveštaja i takođe, svakako, njegova stručnost u ovoj oblasti. I naglašavam da ću uključiti vaše komentare, vaše predloge u tom delu mog glavnog ispitivanja.

SUDIJA ORIE: Da. A bilo kakvi komentari da budu odvojeni... odvojen deo, odvojen deo na početku svedočenja pre nego što pređemo na suštinu?

TUŽILAC WAESPI: Da. Tako će biti. Prvi deo je... možda ste videli moj nacrt – tema i dokumenata o kojima će se razgovarati: prvi deo je njegovo iskustvo, CV, metodologija, i mislim da je to dobro...

SUDIJA ORIE: Da, to će manje - više da pokrije ovu stvar.

TUŽILAC WAESPI: Svakako.

SUDIJA ORIE: Gospodine Kehoe, predlog je, dakle, da se vama da prilika nakon ovog prvog dela ispitivanja da, i naravno, ne samo vama, već i ostalim zastupnicima Odbrane, da unakrsno ispitajte svedoka o ovoj konkretnoj stvari, opet, kako bi se pomoglo Pretresnom veću u nadgledanju celokupnog svedočenja gospodina Theunensa.

ADVOKAT KEHOE: Da, časni Sude. Očigledno je Tužilaštvo predstavilo gospodina Theunensa, kako je časni Sud naznačio u paragrafu 25 vašeg naloga, kao veštaka za oružane sukobe, strukturu, rukovođenje i komandovanje, disciplinu, i tako dalje. Veoma široko.

SUDIJA ORIE: I veoma uopšteno. I naravno, Pretresno veće, u skladu sa iskazanom zabrinutošću, i očigledno u svetlu zabrinutosti koje je izrazila Odbrana, Pretresno veće želi da se pozabavi time na jedan proceduralan način.

ADVOKAT KEHOE: Da. U tom pogledu, jedna praktična stvar, jedna... Ako možemo da zamolimo Pretresno veće da donese neke odluke o stepenu njegove stručnosti, jer se onda ispitivanje menja po paragrafu 29 naredbe časnog Suda, u smislu da časni Sud... Pretresno veće je napisalo u paragrafu 29, druga rečenica: "Mišljenja Theunensa koja spadaju izvan njegovog polja stručnosti biće tretirana kao i ostala mišljenja, što znači da će Pretresno veće zanemariti to, osim ako Tužilaštvo ne istraži osnove toga na pravi način." U tom smislu, časni Sude, bilo bi važno tokom ovog pretpostavljenog *voir dire* procesa [preliminarno ispitivanje svedoka radi utvrđivanja pouzdanosti] o pozadini svedoka, da dobijemo neke naznake od Pretresnog veća o tome šta Pretresno veće misli da su polja stručnosti koja poseduje gospodin Theunens, suprotno onome što predstavlja samo njegovo mišljenje, jer ona spadaju izvan njegovog polja stručnosti. I ako mogu, Sudijo, to postaje... Ako samo mogu da završim. Izvinjavam se, zastupniče, ako samo

moгу da završim. Ovo postaje bitno jer, i možda ovo čitam pogrešno i dopuštam da me ispravite, u paragrafu 26 ovog naloga, čini se da su dodatni dokumenti stavljeni u dokaze ili u dokaz zajedno sa izveštajem gospodina Theunensa, a da će ih Pretresno veće pregledati shodno tome. Ako, ipak, dokument, a postoji na stotine i stotine dokumenata koje se nalaze u fusnotama izveštaja gospodina Theunensa, ako, ipak, dokument nije stavljen u spis i gospodin Theunens iznosi mišljenje o tom dokumentu, izgledalo bi da... Možda pogrešno čitam ovo. Izgleda da se ovde radi o prebacivanju tereta na Odbranu kako bi se osporila ta konkretna stvar, i u odsustvu toga, Sud će razmatrati to mišljenje nasuprot uveravanja Tužilaštva u utvrđivanju valjanosti tog stava. Postoje dva pitanja koja u razgovoru pred Pretresnim većem izgledaju odvojena, ali ona su veoma međusobno povezana i stavljaju Odbranu u malo težak položaj zbog stapanja ova dva. Da.

SUDIJA ORIE: Želite li da dodate nešto?

ADVOKAT KEHOE: Izvinjavam se, časni Sude. Ja...

SUDIJA ORIE: Da. Pa, gospodine Waespi?

TUŽILAC WAESPI: Da. Vidim da sad opet idemo u raspravu o tome koliki je raspon stručnosti ovog eksperta, i verujem, gospodine Predsedavajući, da Odbrana greši. Ova vrsta interpretacije naloga Pretresnog veća bi zahtevala od Tužilaštva da ponovo napravi ceo izveštaj veštaka i dodatak, ukoliko se pokaže tokom glavnog ispitivanja da je to tačno, to što je rekao gospodin Kehoe, tako što bi se konkretno označilo svako pojedinačno mišljenje izraženo u tom izveštaju, i onda bi se istraživale osnove ekspertize datog svedoka za svako od ovih posebnih mišljenja. A takva interpretacija je, gospodine Predsedavajući, jasno protiv paragrafa 30 vaše odluke u kojoj Pretresno veće nalaže Tužilaštvu da ograniči glavno ispitivanje na protivrečna pitanja koja su od ključnog značaja. Ovo nametnutno ograničavanje predviđa postojanje mišljenja o zaključcima koji se nalaze u izveštaju veštaka koji, iako su relevantni, dokazujući i prihvatljivi, nisu protivrečni ili od glavnog značaja u ovom predmetu. Što se tiče raspona stručnosti, kao što je počeo gospodin Kehoe, u vašoj odluci časni Sude, paragraf 25, vi ste prihvatili da je gospodin Theunens veštak za hrvatski sistem oružanih snaga i citirali ste: "Naš predlog je da je on veštak za rukovođenje i komandovanje, vojnu disciplinu, oružani sukob, koji je bio na snazi 1995. godine, i pozivamo se na njegovo 16-godišnje iskustvo, na njegove izveštaje koje je dao dok je bio član kancelarije Tužilaštva." Zbog toga, gospodin Theunens ne mora da bude nezavistan veštak za rukovođenje i komandovanje, za pravo ili oružani sukob, i tako dalje, ili za primenu međunarodnog humanitarnog prava. U skladu sa paragrafom 29, naravno, ako gospodin Theunens nasumice, ako mu se traži, ili nezavisno, o pitanjima kao što su balistika ili nešto drugo, vrlo, vrlo konkretno, što očigledno spada izvan raspona njegove stručnosti, onda, gospodine Predsedavajući, to je moja interpretacija paragrafa 29 vaše odluke, druga rečenica, onda bih morao da postavim konkretnu osnovu njegove stručnosti u ovim oblastima. Ali

uopšteno, gospodine Predsedavajući, to je moja interpretacija, vi ste njega prihvatili kao veštaka po svim ovim pitanjima koje pokriva njegov izveštaj. Ali naravno, ja ću težiti, kao što je rečeno, da u mom delu, metodološki istražim sve činjenice koje mu daju pravo da bude veštak i da nam daje ova mišljenja.

ADVOKAT KEHOE: Mogu li ukratko da odgovorim, časni Sude?

SUDIJA ORIE: Molim vas učinite to.

ADVOKAT KEHOE: Časni Sude, uz dužno poštovanje mog uvaženog kolege, argument koje Tužilaštvo daje je da, zato što je neko lekar, ta osoba je ekspert za onkologiju, radiologiju i brojne oblasti medicine. Gospodin Theunens je imao izvrsnu karijeru kao obaveštajni oficir i to je ono što on jeste - obaveštajni oficir. Nije ekspert za rukovođenje i komandovanje. Nije ekspert za borbu ili oružani sukob, kao što to Tužilaštvo tvrdi. Mi smo pokušali pre dolaska danas ovde, da dobijemo nacrt konkretnog mišljenja gospodina Theunensa, koji će da napravi na osnovu svog izveštaja od 700 strana, tako da bismo mogli da razgovaramo o tim mišljenjima, i samo o tim mišljenjima. To se nije dogodilo. Suočeni smo sa dokumentom za koji Tužilaštvo smatra da je mišljenje eksperta o vojnim oblastima od A do Z, teme poput, na primer, hrvatski zakon. Da li je gospodin Theunens ekspert za hrvatski zakon? Teoretski, on je uradio nešto što je bilo ko u ovoj sudnici mogao da uradi, a to je, zapravo, da je pročitao hrvatski zakon. On nije advokat. On nema iskustvo koje ima Pretresno veće, ali ipak dolazi pred Pretresno veće da daje mišljenje o tome. Iskreno, časni Sude, u dometu njegovog... raspon njegove stručnosti je, po Tužilaštvu, toliko veliki, da je ovo jednostavno, ovo je pretpretresni podnesak umotan u odelo eksperta i stavljen pred Sud. Ne kažem da gospodin Theunens ne poseduje stručnost kada se radi o vojnoj obaveštajnoj službi. Međutim, da umotate njegov CV oko svih ovih tema, to je jedno natezanje; jednostavno, niko nije mogao da dostigne sve te nivoe stručnosti na ovaj način. Problem sa tim, u ovom trenutku, je u tome što u paragrafu 25 stoji da: "Ako je dokument koji nije uvršten u spis netačno..." – paragraf 26, izvinjavam se. "Ako je dokument koji nije uvršten u spis netačno sumiran, Pretresno veće očekuje da se stranke pozabave ovim tokom ispitivanja gospodina Theunensa i, ako je neophodno, da bi se pravilno razumeo dokument, da se da na usvajanje u spis." Tako da, mi imamo zahtev da se odrede konkretne oblasti stručnosti, što nije ispunjeno od strane tužioca, ili još bolje - oblasti njegovog mišljenja. I sada smo suočeni sa izveštajem na 700 strana, plus dokumentima gde, ako sam tačno pročitao vašu odluku, a možda sam pogrešno pročitao, časni Sude, ako ne prođemo kroz ispitivanje ovih dokumenata, onda stvar dolazi neraspričana i to neraspričana u smislu da bi to moglo da se prihvati kao mišljenje – jednog veštaka. To nas stavlja u tešku poziciju, mogao bih da dodam u jednu neodrživu poziciju, s obzirom na obim ovog izveštaja. I, Sudijo, mislio sam da je jednostavan način o ovim pitanjima, da nam Tužilaštvo kaže svoja mišljenja, koliko ih je, 10, 15, koliko god da ih ima, i onda bismo mogli da razgovaramo konkretno o njima. Mislim da je to ono što je časni Sud predvideo

paragrafima 30 i 31 svoje odluke. A to nije bilo ispunjeno. A kao posledicu toga, sada pokušavamo da ispitujemo ovog svedoka o izveštaju od 700 strana, i o svemu što se tu nalazi, čak i one -- nije jasno da li svedok izvodi mišljenje ili ne. To se čini veoma teško u ovom trenutku, na način koji je Tužilaštvo ovo stavilo pred Pretresno veće. Nemam šta da dodam, Sudijo.

TUŽILAC WAESPI: Samo...

ADVOKAT KAY: Časni Sude, izvinjavam se.

SUDIJA ORIE: Da. Ranije sam rekao da će ovo naravno biti... biće data mogućnost i drugim zastupnicima Odbrane. Obično sačekam dok ne budete na nogama. Sada jeste.

ADVOKAT KAY: Trenutno se krijem iza gospodina Kehoea...

SUDIJA ORIE: Da.

ADVOKAT KAY: ...ali on je seo. Časni Sude, stvar koju bi Sud trebalo da ima na umu o ovoj stručnosti jesu pitanja koja su upućena od strane Tužilaštva svedoku, a koja se očigledno ne nalaze u njegovom izveštaju. Dobili smo popis dokumenata od gospodina Waespija u poslednjih nekoliko dana, i u tabulatoru 2 ovog svežnja, za one koji ga imaju, nalazi se dokument broj 6111 po Pravilu 65 ter, i postoji 10 naslova, a prvi je: Molimo vas da identifikujete dokumente koji ukazuju na postojeću odbrambenu strukturu u Republici Hrvatskoj u avgustu 1995. godine. Sledeća tema je: Molimo identifikujte dokumenta koja se odnose na sistem rukovođenja i komandovanja u HV-u, Hrvatskoj vojsci, 1995. godine. Tema 3, ne znam da li je već na vašim ekranima, časni Sude: Molimo identifikujte dokumenta koji se odnose na pravila i propise u vezi sa primenom prava oružanog sukoba, Ženevskih konvencija u Hrvatskoj vojsci. Pod 4, na sličan način: Odredite, identifikujte dokumente koji se odnose na strukturu rukovođenja i komandovanja, uključujući vršenje rukovođenja i komandovanja, u vezi sa *operacijom Oluja*, i povezanim operacijama. Takvi dokumenti bi trebalo da sadrže ono što se odnosi na *de jure* i *de facto* komandu. Dakle, opet konkretno za Hrvatsku vojsku. Molim vas identifikujte, u 5: Dokumenta koja se odnose na jedinice koje su bile uključene u *operaciju Oluja* i nakon nje i njihove aktivnosti. Opet, konkretno, Hrvatske vojske. Pod 6: Molimo identifikujte dokumenta koja se odnose na vršenje zločina za vreme i posle *operacije Oluja*, uključujući i prijavljivanje zločina, konkretno Hrvatske vojske, koji se tiču strukture Hrvatske vojske. Molimo identifikujte sve dokumente koji se odnose na planiranje, izvršenje ili aktivnosti vezano za psihološko ratovanje; ponovo, Hrvatske vojske. Molimo identifikujte sva dokumenta koja se odnose na interakciju između civilnih i vojnih vlasti. Izvinjavam se prevodiocima. Konkretno, Hrvatske vojske kao i konkretno, civilnog društva Hrvatske. Dakle, vlada hrvatske civilne strukture. Molimo identifikujte sve dokumente iz kojih se vidi da su izdate naredbe kako bi se osigurala

primena zakona o oružanim sukobima ili drugih oblika zaštite, koji se odnose na civile ili druge zaštićene osobe ili imovinu, neposredno pre, za vreme ili nakon *operacije Oluja*. Dakle, hrvatska vojska – konkretno, hrvatska vojska kao i civilno društvo vlade Hrvatske, konkretno Republike Hrvatske. Molimo identifikujte sva dokumenta u odnosu na mere preduzete kako bi se potvrdila implementacija svih naredbi pod tačkom 9. Još jednom, hrvatskog civilnog društva, konkretno, vojne strukture. Na osnovu biografije gospodina Theunensa, postoji malo toga, ako uopšte postoji, što pokazuje njegove kvalifikacije da govori o tim temama. Prvo, što se tiče strukture Hrvatske vojske, kako 1995. godine - u odnosu na *operaciju Oluja* 1995. godine, tako i za slične operacije. Drugo, u odnosu na hrvatsku civilnu vlast - njegove kvalifikacije u vezi sa izradom ekspertize o hrvatskoj vladi i njenoj strukturi u civilnom društvu. To je bio izbor Tužilaštva da koristi ovu osobu kao eksperta. Oni imaju svoje razloge za to. Ali oblasti stručnosti koje su, časni Sude – one zahtevaju pomoć u odnosu na te aspekte civilnog društva, naročito pre *operacije Oluja* i odmah nakon toga, koji se odnose na događaje u Kninu, kao i bilo gde drugde u Republici Hrvatskoj. Setite se da je jedna od optužbi u ovom predmetu i udruženi zločinački poduhvat. Kao i hrvatske vojne snage - vojna struktura. Takva vrsta ekspertize može doći od nekoga ko je ili radio u okviru hrvatskog vojnog sistema i same civilne vlasti, ili neko ko je napravio studiju o tim stvarima na način koji ga stavlja u položaj da daje autoritativno mišljenje. Naše mišljenje o ovome je, gledajući CV koji se nalazi u okviru tabulatora 1, da ima malo toga u tom CV-u što preporučuje Sudu, što obezbeđuje osnove za mišljenja koja su data u tabulatoru 2, i koji se nalaze u strukturi ovog izveštaja. Časni Sude, to su naši stavovi o... o ovoj temi.

SUDIJA ORIE: Gospodine Kuzmanoviću?

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Hvala vam, časni Sude. Neću da ponavljam teme koje je imao gospodin Kay, ali za nas, to su slične teme. Što se tiče specijalne policije, ona je tretirana kao deo Hrvatske vojske, a to očigledno nije slučaj. To je – neću da idem u konkretne detalje sada kako ne bih koristio sudsko vreme, ali to je isti problem koji gospodin Kay ima u vezi sa svojim klijentom, koji mi imamo u vezi sa našim klijentom. Dakle, to je pitanje stručnosti o temi specijalne policije, koja je potpuno drugačije: strukture, rada, organizacije, nego hrvatska vojska. Hvala vam.

SUDIJA ORIE: Gospodine Waespi, kratko.

TUŽILAC WAESPI: Da. Samo veoma kratko. Dve tačke. Prva tačka je da ste, časni Sude, pročitali izveštaj veštaka i odlučili ste, uprkos osporavanjima Odbrane Gotovine, mislim ujedinjeno sa drugim timovima Odbrane, da je veštak *prima facie* stručnjak o ovim stvarima koje su navedene u njegovom izveštaju, a to pokriva oružane sukobe, pokriva rukovođenje i komandovanje, pokriva specijalnu policiju. Dakle, časni Sud je doneo odluku o tome. Druga stvar se odnosi na mišljenja. Ja imam, kao što je spomenuo gospodin Kay i kao što sam i ja ranije

spomenuo, ja sam podelio teme, i ove teme su spomenute u sažetku i u nekim delovima tog sažetka, i ja ću voditi moje glavno ispitivanje po ovim odvojenim mišljenjima o temama koja će izneti gospodin Theunens. Mogu samo da dam jedan primer u vezi sa klijentom gospodina Kaya, gospodinom Čermakom. On kaže - veštak kaže u sažetku, paragraf 49: "Čermak je najviši autoritet u Kninu i nadređeni je vojnoj policiji i civilnoj policiji u Kninu." To je mišljenje, zaključak koji daje ovaj veštak, i ja ću ga pitati, očigledno, za osnove ovoga. I onda se to može osporavati. Tako da verujem gospodine Predsedavajući da je, kao što sam i ranije rekao, stručnost gospodina Theunensa, kako je materijalizovana u njegovom izveštaju, kao takva i usvojena od strane časnog Suda. I ako postoji, po paragrafu 29: „Pitanje koje očigledno spada izvan ove prilično široke stručnosti, ne samo njega kao obaveštajca od iskustva nego i od prakse, stručnosti, znanja koje je stekao vremenom,“ 16 godina, time ćemo se baviti kada svedok bude svedočio, plus iskustvo u Tužilaštvu ga jasno kvalifikuje da iznosi mišljenja, kao što je i radio, o ovim relevantnim vojnim stvarima koje je tražilo Tužilaštvo.

SUDIJA ORIE: Gospodine Kehoe?

ADVOKAT KEHOE: Časni Sude, ako smem. Uz svo dužno poštovanje prema mom uvaženom kolegi i gospodinu Theunensu, za koga sam siguran da je odličan oficir za obaveštajne poslove, ali ono što je on uradio jeste samo sakupljanje dokumenata. To je u suštini ono što je on uradio. I veliki broj ljudi u ovoj sudnici, od kojih je jedan i moj kolega gospodin Mišetić, može da uradi istu stvar. Mi govorimo o oblastima stručnosti. A činjenica je da kao obaveštajni oficir, a ne advokat ili neko ko ima iskustva ili veoma malo iskustva u oružanim snagama i nikakvog iskustva u borbi, njegov pregled... njegov pregled, njegovo mišljenje o tome nije od velike vrednosti. Sada, problem koji je postavio moj uvaženi kolega je ovaj: Pa, da, on je dostavio neke posebne teme u svom *e-mailu* koji nam je poslao, i mi to veoma cenimo, ali zajedno sa tim, takođe nas je obavestio da će Tužilaštvo da ostane pri ostatku ovog izveštaja i da će se i to uvrstiti u spis. Tako da, iako se nije govorilo direktno tokom ispitivanja Tužilaštva, ipak će biti usvojeno u spis, kako bi Pretresno veće moglo da ga koristi u vezi sa bilo kojim mišljenjem, a za neka od tih mišljenja Tužilaštva nije nikada ni pitao svedoka da da mišljenje. Pitanje u ovom trenutku, časni Sude – i verujem da je u paragrafu 29 Pretresno veće imalo u vidu određena ograničenja o oblastima stručnosti ovog svedoka. Ako ne, onda ne bi bilo razloga da se pravi ova razlika između komentara, koji su napravljeni u okviru/bez njegove oblasti stručnosti, kao što je postavljeno u paragrafu 29. Ako pogledamo u CV gospodina Theunensa i priznamo mu sve što se tamo nalazi, njegova stručnost je ograničena na polje vojne obaveštajne službe. Sada, ne govorim da tamo nema pojedinosti o kojima bi moglo naširoko da se raspravlja, ali da se govori o svim tim pitanjima u vezi sa, kao što su mišljenja o tome koje hrvatsko pravo ili koje vojno pravo u Republici Hrvatskoj šta znači i kakav je efekat imalo, bez ikakve prakse o tome, mislim da je, časni Sude, to više nego bledunjavo.

SUDIJA ORIE: Hvala vam.

ADVOKAT KAY: Časni Sude, samo da se nadovežem na ovaj odgovor. Uzimajući primer koji je gospodin Waespi upravo dao, i ovo pokazuje đavola u ovoj stvari, ako mogu tako da kažem, njegov paragraf 49 tvrdi: „Čermak je najviši autoritet u Kninu i nadređen je vojnoj policiji i civilnoj policiji u Kninu.“ Pa, čuli smo mnogo dokaza od svedoka u ovom predmetu koji su se bavili ovom stvari, koje su suprotne ovome, i to je nešto što Sud ima pravo da uzme u obzir. Ali, kada pogledate ovaj CV, ne postoji ništa u okviru ove izvrsne svedokove karijere, što mu omogućuje autoritativan status da daje mišljenje o pozadini te izjave. Postoji mnogo ljudi na svetu sa ovakvim CV-em, i mnogi od njih, ja mislim da bi – svi oni bi predložili – ja bih sugerisao da bi oklevali u davanju mišljenja o stvarima, o kojima je Tužilaštvo tražilo mišljenje od ovog svedoka. Detalji o ovoj stvari ovde padaju daleko od stručnosti koja je bila tražena od njega od strane Tužilaštva, i opasnost je da časni Sud dobije jedno mišljenje veštaka koje odgovora jednoj stranki, koje je pogrešno zbog obima znanja davaoca mišljenja. Mnogo ljudi može da bude spremno da iznese mišljenje o stvari, svi znamo to. Ali, koliko će autorativno to mišljenje da bude ako dođe na sud i bude deo dokaza u ovom predmetu. Hvala vam.

SUDIJA ORIE: Hvala vam, gospodine Kay. Gospodine Waespi, to je – moja namera nije bila da od ovoga napravimo beskonačnu raspravu. Vi ste počeli, ja mislim, kada sam pozvao stranke da daju komentar na naš predlog. Onda Odbrana, pa vi. Tako da mislim da bi ovo trebalo da se zaključi, u ovom trenutku, komentari koje je Pretresno veće pozvalo stranke da daju. Pretresno veće će razmotriti vaša opažanja, kao što sam ranije rekao, prilikom utvrđivanja kako da nastavimo dalje.

ADVOKAT KEHOE: Da, časni Sude. Imao sam još jednu stvar koju mi –

SUDIJA ORIE: Da. Postojalo je još jedno pitanje, i ne znam da li ste imali isto na umu ili ne, jer kada govorimo o stručnosti, mi govorimo o granicama te stručnosti, i vi ste takođe pokrenuli pitanje obrnutog tereta dokazivanja, koje vas je malo zabrinulo.

ADVOKAT KEHOE: Da, časni Sude. Mogu li da dodam još jednu stvar, predlog za obezbeđivanje prethodnog nacрта izveštaja.

SUDIJA ORIE: Da. To je druga stvar koju sam imao na umu, nakon bavljenja stručnošću. Pretresno veće je primilo zahtev kojim se traži obelodanjivanje prethodnih verzija – izveštaja veštaka i Pretresno veće je zahvalno što je to dobilo sinoć, iako ne baš rano, kopije ovog odgovora koji je, tako sam razumeo, gospodine Waespi, zaveden jutros?

TUŽILAC WAESPI: To je tačno, gospodine Predsedavajući.

SUDIJA ORIE: Da. Da li ima potrebe da se ukratko odgovori na...

ADVOKAT KEHOE: Da, časni Sude. Mislim, svakako da sam dobio njihove – uradiću to što je kraće moguće --

SUDIJA ORIE: (*preklapanje govornika*)... da, ako možete da ostanete u okviru od četiri do pet minuta.

ADVOKAT KEHOE: Da, časni Sude. Pre svega, u odnosu na argument Tužilaštva da se Pravilo 66 ovde ne može primeniti, bio je veliki broj obelodanjavanja koji se tiču gospodina Theunensa, koji naglašavaju Pravilo 66 kao razlog za obelodanjivanje. I ukazujem, časni Sude, na pismo gospodina Russoa datirano na 12. novembar 2008. godine, gde je podvučeno da je obelodanjivanje obavljeno na osnovu Pravila 66(B), kao i e-maila od rukovodioca predmeta iz 14. novembra 2008. godine, koji naglašava ovu stvar. Tako da argument koji postavljaju, da je obelodanjivanje došlo samo u okviru Pravila 94 bis, jednostavno nije prihvatljiv. Pravilo 66 je primenjivo i to se odnosi i na Odbranu. Mislim, Pravilo 66(B) će nam dozvoliti da istražimo stvari koje su važne za Odbranu. Šta mi to tražimo? Mi ne tražimo za svaki delić, belešku ili komentar koju je napravio gospodin Theunens. Ono što mi tražimo jeste konkretan nacrt dokumenta. Gospodin Theunens nam je rekao na sastanku u januaru ove godine da je on dao kopiju svoga izveštaja kancelariji Tužilaštva u martu 2007. godine. Nakon toga, bilo je drugih unosa po toj osnovi, koji su došli sa njegovim konačnim izveštajem u decembru. Ali, postojao je najmanje jedan zaseban izveštaj kojeg je gospodin Theunens dao kancelariji Tužilaštva. Dakle, da budemo jasni, Odbrana nije zainteresovana za sve ove beleške, već nas interesuje samo taj konkretni izveštaj. Sada ću vam reći da je između prvog izveštaja i drugog izveštaja, gospodin Theunens nam je rekao, ne samo da je pročitao predraspravni podnesak Tužilaštva, već je pročitao i predraspravni podnesak Odbrane, pre nego što je podneo svoj izveštaj. To bi bilo veoma inetresantno kada bi neko analizirao evoluciju tih mišljenja. A pod – ne samo da je pokriveno Pravilom 66, već je potencijalno pokriveno i Pravilom 68. Zašto? Pravilo 68 ima dva dela. Jedan deo koji se odnosi na oslobađajuće dokaze, ali drugi deo je: Da li informacije utiču na verodostojnost dokaza Tužilaštva? Ako zapravo utiču, ili mogu da utiču na verodostojnost dokaza Tužilaštva, onda se obelodanjivanje tih informacija zahteva od strane kancelarije Tužilaštva. Mi smo uskraćeni da za ovaj izveštaj kažemo da li utiče ili ne utiče, jer ga jednostavno nemamo. Sada, date su nam kopije – ranijih izveštaja gospodina Theunensa u drugim predmetima, na osnovu Pravila 66(B). Mi jednostavno tražimo kopiju ovog izveštaja na osnovu tog istog pravila. Ako je pitanje, kao što je časni Sud to postavio, metodologija izrade izveštaja i evolucija jednog mišljenja, onda je ovo direktno primenjivo na to. I napomenuću vam, časni Sude, da u vašem – u odluci Suda 17. novembra, paragraf 29, u poslednjoj rečenici časni Sud kaže: „Pretresno veće smatra da je potrebna velika transparentnost u vezi sa ovim procesom i upućuje Tužilaštvo,

tokom ispitivanja, da istraži sa gospodinom Theunensom njegovu metodologiju u ovom izveštaju.“ Pitanje velike transparentnosti je od izuzetno velike važnosti. Zašto? Zato što Tužilaštvo, pod jedan, dovodi svedoka koji je deo kancelarije Tužilaštva. Pod dva, on je napisao prethodni izveštaj koji se očigledno promenio pre konačnog podnošenja tog izveštaja. Pod tri, Odbrana ima pravo da istraži osnove tih promena. Da li je kroz njih došlo dodatnim obrazovanjem ili je to uticaj koji je došao od članova kancelarije Tužilaštva? Da li je kancelarija Tužilaštva imala posebnu stvar koju su hteli da naprave i tako uticali na gospodina Theunensa da uključi tu stvar u njegov izveštaj veštaka koja pre toga nije bila uključena u isti. Tvrdim, časni Sude, da će poslednji aspekt ovoga da se potvrdi tokom unakrsnog ispitivanja. Ali pitanje je, generalno govoreći, časni Sude, zašto, u smislu obelodanjivanja pred ovim Pretresnim većem, zašto Tužilaštvo ne obelodanjuje taj dokument Pretresnom veću? Zašto Tužilaštvo ne želi da Pretresno veće vidi taj dokument? Kancelarija Tužilaštva ima obavezu da stane pred ovo Pretresno veće i da da razlog zašto se Pravilo 66(B) ne primenjuje. To nisu uradili. Nema ništa u njihovim podnescima koji su pred ovim Pretresnim većem, u kojima se govori da se ne primenjuje to pravilo. Jedini argument sa kojim su došli -- vredan neke rasprave, je da je bilo previše teško da se to ukratko uradi jer prolazi kroz različite faze evolucije. Opet, hajde da budemo jasni. Odbrana ne traži to. Mi tražimo konkretne izveštaje koje je gospodin Theunens dao kancelariji Tužilaštva. A mi znamo, na osnovu razgovora sa gospodinom Theunensom, da je najmanje jedan od njih predat kancelariji Tužilaštva sredinom marta 2007. godine. Ako ih je bilo još, mi bismo takođe i njih želeli.

SUDIJA ORIE: Gospodin Kay se i dalje krije iza gospodina Kehoea. Sada se pojavio.

ADVOKAT KAY: Nemam komentar.

SUDIJA ORIE: Gospodine Waespi.

TUŽILAC WAESPI: Hvala vam, gospodine Predsedavajući. U vezi sa obelodanjivanjem, da, objasnili smo, ja mislim, veoma precizno u našem sinošnjem odgovoru da Pravilo 66(B) nije primenjivo. *Lex specialis* je za izveštaje veštaka, po Pravilu 94 bis. A Pravilo 94 bis kaže da konačni izveštaj mora da bude obelodanjen, a ne nacrti. Drugo, ovo je bilo, ovaj izveštaj je rađen neko vreme, kako smo objasnili, on se radio neko vreme. Da, nacrt je dostavljen timu Tužilaštva u jednom trenutku. Nije bilo, apsolutno nije bilo mešanja tima Tužilaštva u to da veštak menja bilo šta. Ja ne znam za neke bitne promene. Da je bilo uticaja od strane Tužilaštva na način na koji je veštak napisao svoj izveštaj, da ga je unapredio nakon nacрта, onda bismo to obelodanili po Pravilu 68, to je sigurno. To je naša obaveza. Mi nismo imali utisak, na osnovu ovoga što sam upravo rekao, da mi imamo obavezu da obelodanimo nacrt izveštaja. Prvi argument koji je gospodin Kehoe dao, o skorašnjem obelodanjivanju od strane gospodina Russoa, to je bilo o potpuno drugačijoj stvari, nije imalo nikakve veze sa nacrtom izveštaja veštaka. Ovo su bila

normalna obelodanjivanja, mislim, jer je Odbrana želela – mislim, zadatke. Kao što smo videli, a pokazao nam je gospodine Kay, dokument broj 6111 po Pravilu 65 ter, mislim, da je bio izazvan zahtevom po Pravilu 66 (4) (b) (sic) i drugim materijalima, ali sigurno je da mi nismo obelodanili nacrt pod tim naslovom, jer pravila ne zahtevaju da obelodanim taj nacrt, taj rad veštaka tokom izrade izveštaja. Da je to bio slučaj, mi smo morali da obelodanimo u svim drugim predmetima, svaki put kada veštak napravi nešto, kada to da sudskom timu, to bi moralo da bude obelodanjeno. Nisam video ni jedan predmet, a ovde sam već 14 godina, da je u ovom Sudu, a to nije odlučujući faktor već je to indikacija, ni jedan predmet da je nacrt izveštaja morao da bude podnešen ili je bio podnešen, a da je pre toga podnešena kasnija konačna verzija izveštaja. Mislim da je bilo predmeta kada su nacrti izveštaja bili podnešeni, ali u tom trenutku nije bio dostupan konačni izveštaj.

SUDIJA ORIE: Gospodine Waespi, u tom smislu, mogu li da vas pitam nešto. Očigledno da postoji neslaganje oko toga da li je Pravilo 66 primenjivo ili ne. Sada ste rekli da se nikada nije dogodilo, da je predstavljen nacrt izveštaja. Da li je ikada zatraženo nešto tako? Jer Pravilo 66(B), naravno, i na žalost ja sam, greškom, uzeo francusku verziju koja je verodostojna kao i engleska. Počinje sa, *sur demand*, na zahtev. Dozvolite mi – da, Tužilac će na zahtev. Tako da, ako kažete da se nikada nije dogodilo, moje pitanje bi bilo, samo pod pretpostavkom da bi se Pravilo 66(B) primenjivalo, da li je ikada napravljen takav zahtev, jer ako nema zahteva ne može se ni očekivati obelodanjivanje za koje konkretno stoji da će biti napravljeno na zahtev druge stranke.

TUŽILAC WAESPI: Da. Mi smo primili e-mail od Odbrane. Mislim pre nekoliko dana.

SUDIJA ORIE: Ne. Mislio sam, rekli ste da se to nikada nije dogodilo pred ovim Sudom.

TUŽILAC WAESPI: Da.

SUDIJA ORIE: Da li je to zatraženo u drugim predmetima?

TUŽILAC WAESPI: Nije mi poznato. Samo znam da je rezultat – pitao sam timove i pogledao sam u sudskoj praksi i nisam naišao na podatak da je neki tim, bilo dobrovoljno bilo da je bio primoran od strane Pretresnog veća, pristao na neki takav zahtev.

SUDIJA ORIE: Da, ali da li je ikada napravljen zahtev?

TUŽILAC WAESPI: Ne znam. Samo nisam video takav razvoj situacije.

SUDIJA ORIE: OK. Hvala vam na toj informaciji. Gospodine Kehoe.

ADVOKAT KEHOE: Samo kratko, časni Sude. Ne postoji ništa što se ogleda u sudskoj praksi ovog Suda da je iko ikada tražio ovo ranije.

SUDIJA ORIE: Da li se postoji nešto što se ogleda u – nešto što konkretno kaže da se Pravilo 66 primenjuje na nacрте izveštaja veštaka?

ADVOKAT KEHOE: Ne kaže ni to.

SUDIJA ORIE: Dakle, tvrdnja i Tužilaštva i Odbrane ne nalazi konkretno uporište – podršku u sudskoj praksi ovog Suda, u vezi sa nacртом izveštaja veštaka.

ADVOKAT KEHOE: Da, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Da.

ADVOKAT KEHOE: Primetiću da su prethodni izveštaji – u predmetima Martić i Šešelj, u stvari, obelodanjeni od strane kancelarije Tužilaštva na osnovu Pravila 66(A) i 66(B). I samo još jedna stvar o svemu ovome, Odbrana ima pravo da istraži makar efekte da li je svedokovo čitanje predraspravnog podneska Odbrane promenilo na neki način njegov izveštaj, koji je podneo ovom Sudu. I – da, gospodine Predsedavajući.

SUDIJA ORIE: Gospodine Kehoe, ako mogu da vas prekinem tu. Rekli ste nam šta vam je rekao gospodin Theunens, a gospodin Waespi je rekao šta je bilo – šta se dogodilo i šta se nije dogodilo u kancelariji Tužilaštva, naravno, čemu je Pretresno veće bilo sklono, u stvari, i sada ću ovo staviti pred vas na drugi način. Pretresno veće je bilo sklono da presudi, i do trenutka ovih daljih podnesaka, Pretresno veće još uvek nije našlo – ali naravno mi ćemo razmatrati to takođe nakon vaših podnesaka, možda popodne. Pretresno veće nije našlo dovoljno osnova da uvaži ovaj predlog, ali istovremeno, Pretresno veće je htelo da izrazi da svakako neće preći preko zabrinutosti koje ste izrazili. I Pretresno veće će, zbog toga, predložiti strankama da stranke nadalje istraže izradu izveštaja, kako se izveštaj razvijao, da li su neke verzije date kancelariji Tužilaštva, da li – pa, svakakva pitanja koja ste pokrenuli, za koja naravno ovo Pretresno veće nema – nema dokaza osim da su to stavovi partija. I onda će dati priliku strankama da nadalje istraže ovo stajalište na osnovu činjenica, da li ste ikada dali izveštaj, da li je bilo 300 strana, da li je to bilo 100 strana, kako je postao tako obiman, da li je promenjen neki od zaključaka, da li je bilo razgovora, šta god, da se nadalje istraži ova stvar. I bilo da radite to nakon unakrsnog ispitivanja, ali videvši kako je to pitanje važno za – za predstavljanje dokaza, ako dođe do toga, kao celini, takođe da se da mogućnost Odbrani da zahteva, da ovo bude urađeno slično kao pitanje stručnosti na početku i pre nego što se pređe na suštinu dokaza, ako to – ako odgovori na

ta pitanja budu uticali na nas da ponovo razmotrimo ono što je makar do pre sat vremena bilo, naš privremeni zaključak, naravno, onda ćemo to razmotriti. To je Pretresno veće imalo na umu pre nego što ste dali dodatne argumente i pozivam obe stranke da takođe daju komentare na ovaj predlog u naredna tri do četiri minuta.

ADVOKAT KEHOE: Mislim ...

TUŽILAC WAESPI: Da. Ja svakako mogu da istražim činjenicu da je gospodin Theunens podneo prvi izveštaj u martu 2007. godine. Mogu da mu kažem šta se tu nalazilo, šta je promenjeno nakon toga. Mogu to da istražim.

SUDIJA ORIE: Kažete da se ne protivite ovom predlogu, a da li biste se protivili da to uradite pre nego što predete na suštinu vašeg glavnog ispitivanja?

TUŽILAC WAESPI: Ne, u opšte.

SUDIJA ORIE: Gospodine Kehoe.

ADVOKAT KEHOE: Časni Sude, možemo da istražimo to i svakako teret nije na Odbrani, to je na Tužilaštvu da pokaže da ovaj materijal na osnovu Pravila 66(B) nije materijal bitan za pripremu Odbrane, s obzirom da ne postoji privilegija utvrđena od strane Tužilaštva u tom pogledu. Poteškoća, i mi ćemo da postavimo stvari kao što je časni Sud naznačio, poteškoća je nedostatak provere u tom svedočenju, mi nemamo način da odredimo da li je ili nije ocena koju je dao gospodin Theunens tačna. Jednostavno smo zaglavljani sa onim što svedok kaže, a to je – i ako cenim – (*preklapanje govornika*) ...

SUDIJA ORIE: Ako gospodine Theunens dođe i svedoči nakon davanja svečane zakletve, od gospodina Theunensa može da se očekuje, kao i od bilo kog drugog svedoka u ovoj sudnici, da nam kaže istinu i ako ima neke sumnje oko toga, on može da bude proveren kroz unakrsno ispitivanje, to je sigurno.

ADVOKAT KEHOE: Ja to cenim i siguran sam da će dati sve od sebe u tom pogledu, ali često su činjenice te koje menjaju perspektivu pogleda na stvari i provera bilo kojih promena perspektive gledanja na stvari od jednog – od jednog do drugog izveštaja, je suština ispitivanja tog izveštaja, kako bismo utvrdili šta je to prouzrokovalo. To je konačno gde želimo da idemo. Ja ne dovodim u pitanje kredibilitet gospodina Theunensa da dođe ovde i da svedoči pred ovim Pretresnim većem kao službenik Suda. Moje pitanje se odnosi na donošenje odluka ili postavljanje pitanja, koja se tiču stepena evolucije nekog mišljenja ili promene tih mišljenja, kojih nema u glavnom izveštaju a to je, ja mislim, teško za Pretresno veće da utvrdi.

SUDIJA ORIE: Hvala vam. Gledam na sat. Naravno, Pretresno veće treba da razmotri kako da nastavi pod trenutnim okolnostima. Postoji još jedna stvar. A to je, treba da se pročita nekoliko odluka i znajući da će svedočenje gospodina Theunensa potrajati, i takođe znajući kako je često teško naći vremena da se ne žuri kada dođe do 19.00 časova ili 13.45 časova, Pretresno veće će dati nekoliko odluka sada. Onda ćemo imati pauzu. Tokom pauze, Pretresno veće će razmotriti podneske koje su dale stranke, i Pretresno veće će onda odlučiti kako da se nastavi. Istovremeno, ovo daje mogućnost strankama da već naslute da, ako Pretresno veće nastavi kako je predloženo, da osim što slušate moj glas, možete već da počnete da razmišljate kako ćete da vršite ispitivanje svedoka o sledećem. Prvo ću vam dati razloge za usvajanje dokaznih predmeta Tužilaštva broj 986, 987 i 988 u spis. Odluka da se ovi dokazni predmeti usvoje u spis glasi da se usvoje sa izmenama. Putem pismenih podnesaka koji su dostavljeni 8. oktobra 2008. godine, i usmenih argumenata od 14. oktobra 2008. godine, na stranama u transkriptu od 10.568 do 10.570, Odbrana Gotovine ulaže prigovor na usvajanje dokaznog predmeta Tužilaštva broj 988, to je izveštaj koji je pripremila Međunarodna Helsinška Federacija za ljudska prava, koristeći skraćenicu IHF, u ime Organizacije za evropsku bezbednost i saradnju, odnosno OSCE. Prigovor se zasniva na tome što izveštaju nedostaju osnove i što sadrži dokaze iz druge ruke. Nakon tog prigovora, 8. oktobra 2008. godine, Odbrana Markača je povukla svoj originalni podnesak koji je rekao da nema prigovora na usvajanje dokaznog predmeta Tužilaštva broj 988, i dala prigovor na usvajanje u dokaze koji se zasniva na istim osnovama koje je dala i Odbrana Gotovine. Dalje, putem pismenih podnesaka koji su dostavljeni 14. oktobra 2008. godine, i usmenih argumenata od istog dana, koji se nalaze na stranama 10.568 do 10.569 u transkriptu, Odbrana Gotovine je dala prigovor na usvajanje u spis dobrog dela dve izjave po Pravilu 92 ter, dokaznih predmeta Tužilaštva broj 986 i 987. Tužilaštvo je podnelo predlog po Pravilu 92 ter, koji se odnosi na dokazne predmete Tužilaštva broj 986, 987 i 988, 23. septembra 2008. godine. Odbrana Gotovine nije podnela svoj odgovor sve do 8. oktobra 2008. godine i 14. oktobra 2008. godine, što spada izvan roka od 14 dana da se da odgovor, na osnovu Pravila 126 bis. Dalje, Odbrana Markača je povukla svoj prvobitni podnesak, od datuma 4. oktobra 2008. godine, i podnela prigovor na dokazni predmet Tužilaštva broj 988, 8. oktobra 2008. godine, što takođe spada izvan perioda od 14 dana koji su utvrđeni po Pravilu 126 bis. Razmotrivši ovo, 14. oktobra, i na dalje neću govoriti godinu. Ako nije naznačeno, uvek je 2008. godina. Pretresno veće je, i pored toga, odlučilo da razmotri prigovore o njihovoj suštini i Pretresno veće je čulo argumente i od strane Tužilaštva i Odbrane. Ovo možete naći u transkriptima na stranama od 10.568 do 10.574, i strani 10.577. 14. oktobra, Pretresno veće je odlučilo da usvoji dokazne predmete Tužilaštva broj 986, 987 i 988 u spis. Ova odluka može da se nađe u transkriptu na stranama od 10.578 do 10.579. Pretresno veće smatra da je na osnovu dve izjave po Pravilu 92 ter, koje je Tužilaštvo dalo na usvajanje, da je kriterijum postavljen Pravilom 92 ter ispoštovan. Na osnovu uputstava koje je dalo Pretresno veće 13. oktobra, koje se u transkriptu nalazi na strani 10.480, na osnovu primarnog interesa Pretresnog veća da sazna zapažanja samog svedoka, Odbrana Gotovine je uložila prigovor na

veći deo dokaznih predmeta Tužilaštva broj 986 i 987. Prigovorili su na svaki deo Haydenove izjave koja nije bazirana na ličnom zapažanju i na sve zaključke koji su bez osnova. U pravljenju ovih argumenata, Odbrana Gotovine je pogrešno primenila uputstva Pretresnog veća. Usvajanje dokaza iz druge ruke, po Pravilu 89(C), je takođe ustaljeno sudskom praksom Suda, i Pretresno veće će, kao što je i do sada radilo sa dokazima iz druge ruke, proceniti relevantnost i dokaznu vrednost dokaza iz druge ruke, u kontekstu dokaza kao celine. Što se tiče mišljenja i zaključaka svedoka, iako ih ne treba nužno brisati iz izjava po Pravilu 92, niti ih isključivati iz usmenog svedočenja, stranke se podsećaju da treba da obezbede osnove za to, a ako to ne urade, to će rezultirati time da će težina dokaza biti veoma mala ili je neće biti uopšte. Drugi argument koji je pokrenula Odbrana, tiče dokaza koji je dao svedok William Hayden o zapažanjima potpukovnika Hjertnesa. Hjertnes je bio na originalnoj listi svedoka Tužilaštva od dana 16. marta 2007. godine, ali na osnovu predloga od 4. februara 2008. godine, Tužilaštvo je tražilo da se ukloni pukovnik Hjertnes i da se zameni drugim svedokom. 10. marta, uprkos prigovorima Odbrane Gotovine, Pretresno veće je dozvolilo Tužilaštvo da ukloni pukovnika Hjertnesa sa liste svedoka, a to se nalazi u transkriptu na stranama 403 i 404. U transkriptu na strani 10.569, Odbrana Gotovine je rekla da, uvođenjem Hjertnesovog dokaza preko Williama Haydena, Tužilaštvo je na taj način u mogućnosti da zaobiđe da pozove potpukovnika Hjertnesa da svedoči. Pod ovim okolnostima, Pretresno veće nije smatralo da je u redu da se uključe ti delovi dokaznih predmeta Tužilaštva broj 986 i 987, koji su se odnosili na Hjertnesove dokaze. Dve izjave su usvojene u spis nakon izdvajanja 2. paragrafa iz dokaznog predmeta Tužilaštva broj 986 i 7. paragrafa i dela 26. paragrafa iz dokaznog predmeta Tužilaštva broj 987. Dokazni predmet Tužilaštva broj 988 je izveštaj koji je IHF pripremio za OSCE. Po Pravilu 89(C), Pretresno veće može da usvoji u spis bilo koji dokument za koji smatra da je relevantan i da ima dokaznu vrednost. Dokazni predmet, sastavljen kao rezultat utvrđivanja činjenica misije IHF-a u oblasti Krajine između 17. avgusta 1995. godine i 19. avgusta 1995. godine, je relevantan s obzirom na vremenski period i oblasti koje su u okviru optužnice. Izveštaj IHF-a dokumentuje događaje u koje je misija bila umešana, kao što su intervju sa optuženim, Ivanom Čermakom, i njegovim oficirom za vezu, Karoljom Dondom, i hrvatskim civilnim političkim komesarom, Petrom Pašićem. Takođe su dati detalji o poseti misije groblju u Kninu, kao i veliki broj detalja od službenika UN-a i raseljenih Srba o ubistvima, pljačkanjima, i spaljivanjima koje su navodno videli. Pretresno veće nije našlo razloge da smatra IHF, koja je strana bez inetera, kao bilo šta drugo nego neutralan izvor informacija. Reference u izveštaju su dostupne, uključujući službenike UN-a i raseljene Srbe. Dalje, jasno je da je misija imala sastanak sa optuženim, Ivanom Čermakom, i njegovim oficirom za vezu, Karoljem Dondom i Petrom Pašićem. Iz ovih razloga, argumenti koje su dali Odbrane Gotovine i Markača da dokazu nedostaju osnove i da se uglavnom zasniva na dokazima iz druge ruke, Pretresno veće je odbilo. Pretresno veće je, međutim, smatralo da je izbacivanje delova 5.4.6 izveštaja IHF-a koji se odnosi na dokaze potpukovnika Hjertnesa, oko čega su se složili i Tužilaštvo i Odbrana na strani 10.602 transkripta, prihvatljivo, zasnovano na malopre objašnjenim razlozima, u vezi sa dokaznim predmetima Tužilaštva broj 986 i 987. Pretresno veće

je takođe naložilo izbacivanje 6. dela iz izveštaja, kao što je predložila Odbrana Markača na strani 10.604 u transkriptu, s obzirom da nije relevantno za optužnicu, jer se bavi detaljima iz sektora Sever. Ovim se zaključuju razlozi Pretresnog veća o odluci da usvoji dokazne predmete Tužilaštva broj 986, 987 i 988 u spis. Sada ću pročitatu uputstvo Pretresnog veća koje se tiče dokaza iz druge ruke i nekoliko stvari koje su povezane sa temom izjava koje su stranke dobile za vreme pripreme za suđenje i unakrsnog ispitivanja. 14. oktobra 2008. godine, u transkriptu na stranama 10.573 do 10.575, Odbrana Gotovine je tražila uputstva od Pretresnog veća za tri stvari. Prva je u vezi sa unakrsnim ispitivanjem svedoka Tužilaštva koji je dao svedočenje iz druge ruke, vezano za drugog svedoka koji je nekada bio na listi svedoka Tužilaštva, ali je uklonjen. Druga je u vezi sa tim da li, pre davanja iskaza prema Pravilu 92 ter, svedoku treba dati prednost da vidi sve izjave koje je dao a koje poseduje Tužilaštvo, uključujući i izjave koje je svedok ranije dao Odbrani. Treća stvar je u vezi sa da li, i u kom obimu, bi trebalo Odbrani da bude dozvoljeno da postavlja pitanja svedoku u unakrsnom ispitivanju bez da se poziva na jedan red ili na izjave svedoka po Pravilu 92 ili na transkript. Što se tiče prve stvari, Odbrana Gotovine je rekla, na strani 10.573 transkripta, da Tužilaštvu ne bi trebalo da bude dozvoljeno da zaobiđe pozivanje svedoka, tako što bi imalo drugog svedoka koji će da svedoči o dokazu, koji bi trebalo da bude deo svedočenja prvog svedoka, da se pojavio pred Pretresnim većem. Dalje, Odbrana Gotovine je rekla, u ime sva tri tima Odbrane, da bi takvo svedočenje trebalo ili izbaciti ili, kako bi se zaštitila prava optuženog po Članu 21, Odbrani bi trebalo da bude dozvoljeno da ospori takvo svedočenje, tako što bi stavilo drugo svedočenje iz druge ruke pred tog svedoka, tokom unakrsnog ispitivanja. Pravilo 89(C) dozvoljava Pretresnom veću da usvoji bilo koji relevantan dokaz za koji smatra da ima dokaznu vrednost. Usvajanje dokaza iz druge ruke po Pravilu 89(C) je takođe ustaljeno u sudskoj praksi Suda. Pretresno veće će, kao i što je do sada radilo, proceniti relevantnost ovog dokaza iz druge ruke i njegovu dokaznu vrednost od slučaja do slučaja. Nema potrebe da naglašavam, prihvatanje dokaza iz druge ruke se primenjuje za obe stranke, i Odbrani je, dakle, dozvoljena ista sloboda da uvede dokaz iz druge ruke za vreme unakrsnog ispitivanja svedoka Tužilaštva koji daje dokaz iz druge ruke. Ovako rečeno, Pretresno veće naglašava da je primarni interes u saslušavanju svedoka, naravno, da se saznaju činjenice koje su ustanovljene kroz sama zapažanja svedoka. Pretresno veće, stoga, podseća stranke, a naročito Tužilaštvo, na njihovu dužnost da pažljivo izaberu najbolji dokaz koji će biti predstavljen Pretresnom veću na najrazumljiviji i najefikasniji način. Dok dokaz iz druge ruke može da bude usvojen u spis, jer se čini da ima dokaznu vrednost i da je relevantan za predmet, težina koju će mu dati Pretresno veće će biti procenjena u kontekstu predstavljanja celog dokaza. Takvom dokazu može, dakle, konačno biti data nikakva težina, ako značaj u kontekstu celokupnog dokaza ostane nejasan. Kao alternativa, dokaz iz druge ruke može biti tretiran kao potkrepljivanje nekog boljeg dokaza. Što se tiče konkretne situacije kada svedok Tužilaštva daje dokaze iz druge ruke kroz svoj iskaz, koji je povezan sa drugim svedokom koji je jednom bio na listi svedoka Tužilaštva, ali je uklonjen, Pretresno veće je govorilo o tome u svojim razlozima za donošenje odluke o usvajanju u spis dokaznih predmeta Tužilaštva broj 986, 987 i 988, koje sam upravo pročitao. Pretresno veće će se

baviti ovim konkretnim vrstama dokaza iz druge ruke od slučaja do slučaja. Što se tiče druge stvari, Odbrana Gotovine je predložila, na strani 10.575 u transkriptu, da pre nego što se da iskaz po Pravilu 92 ter, svedoku treba dati prednost da vidi sve izjave koje je dao, koje poseduje Tužilaštvo, uključujući izjave koje je svedok ranije dao i Odbrani. Odbrana je rekla da bi, radeći ovako, svedoku bila data šansa da osveži svoje pamćenje, kao i da bi se svedoku predočila činjenica da nema ničeg lošeg u davanju izjava Odbrani. Na ovaj način, Odbrana je rekla da bi svedok posedovao sve činjenice, stranke bi mogle brže da se kreću kroz njegovo svedočenje, i bila bi smanjena mogućnost da će svedok nesvesno da potvrđuje kontradiktorne izjave. Ovi argumenti se mogu naći na stranama 10.178 do 10.190 u transkriptu. Pretresno veće prepoznaje da je u interesu Tužilaštva da njihov svedok bude svestan svih izjava koje je dao i koje poseduju stranke, i u ovom smislu na strankama je da odluče kako će da pripreme svoje svedoke. Pretresno veće se stoga uzdržava od davanja daljih uputstava o ovoj stvari. Što se tiče treće stvari, Odbrana Gotovine je dala na strani 10.575 transkripta, da ima neka vrednost u dozvoljavanju Odbrani da testira svedokovu mogućnost da obezbedi nezavisno svedočenje Pretresnom veću, pored onoga što se nalazi u njegovim ili njenim izjavama po Pravilu 92 ter. Dalje, na strani 10.575 u transkriptu, Odbrana je tražila dozvolu da postavlja pitanja svedoku bez pozivanja na neki red ili stranu iz izjave svedoka po Pravilu 92 ter, ili transkripta. Pretresno veće smatra da, uglavnom, nema potrebe da Odbrana upućuje svedoka na konkretnu stranu ili red kada se poziva na svedočenje svedoka koje je dao tokom glavnog ispitivanja, ili u izjavi po Pravilu 92 ter. Pretresno veće naglašava, međutim, važnost da se reči svedoka ne interpretiraju pogrešno, i na taj način pogrešno navodi ili zbunjuje svedok. Kada se karakterizacija dokaza jedne stranke dovodi u pitanje, od te stranke će se očekivati da obezbedi konkretnu referencu na red ili stranu prethodnog svedočenja, kako bi Pretresno veće moglo da proceni tačnost karakterizacije određene stranke. U ovom smislu, izbečićemo nepropisnu preformulaciju izjave svedoka. Ovim se zaključuje uputstvo Pretresnog veća. Sada ću da saopštim odluku Pretresnog veća na usvajanje video materijala dokaznih predmeta Tužilaštva broj 842, 846, 848 i 854, koji su trenutno označeni za identifikaciju. Putem pismenih podnesaka koji su popunjeni 2. septembra ove godine, i opet putem usmenih argumenata u sudu na strani 8332 transkripta, Tužilaštvo je zatražilo da na usvajanje u spis, u celini, četiri video snimka sa svedokom Soren Liboriusom. Ovi video zapisi snimaju svedoka, u pratnji dva člana holandske policije, i dva predstavnika Tužilaštva, kako se voze kroz nekoliko sela u bivšem sektoru Jug, između 16. i 21. maja 1997. godine. U ovim video zapisima svedok daje opis oblasti kroz koje putuju, kao i konkretne informacije u vezi sa događajima čiji je bio svedok u toj oblasti, u svojstvu posmatrača EUMM-a, tokom avgusta i septembra 1995. godine. Delovi video zapisa dokaznih predmeta Tužilaštva broj 842, 846 i 848 su pušteni u Sudu 9. septembra 2008. godine. Ovim delovima su dati posebni dokazni brojevi i usvojni su u spis. Ni jedan deo video zapisa dokaznog predmeta Tužilaštva broj 854 nije pušten u Sudu. Na strani 8332 u transkriptu, Tužilaštvo je izjavilo da bi video zapisi u celini mogli da daju dobru sliku o području oko Knina. Odbrana nije uložila prigovor na usvajanje u spis odvojenih delova video zapisa, ali je dodala da, ako će se transkripti celih video zapisa usvojiti, kako bi se

istinито prikazalo ono šta je rečeno u video zapisima, onda svedok treba da da odgovarajuću potvrdu po Pravilu 92 ter. U paragrafu 35 i 36 izjave svedoka po Pravilu 92 ter od 20. juna 2008. godine, to je dokazni predmet Tužilaštva broj 802, to je na stranama 8332 i 8333 u transkriptu, svedok je rekao da je bio u mogućnosti da pregleda video zapise u junu 2008. godine, kao i neprepravljene transkripte tih video zapisa, da je napravio ispravke u transkriptima gde je bilo potrebno, i da su komentari u video zapisima zasnovani na njegovom nezavisnom sećanju u tom vremenu. Na pitanje, da li bi rekao iste te komentare na video zapise kada bi ga isto pitali u Sudu, svedok je potvrdio da bi. Na osnovu ovoga, Odbrana, na strani 8334 transkripta, je izrazila da nema daljih prigovora na usvajanje ovih video zapisa u spis. Pretresno veće je pregledalo video zapise i zaključilo da svaki od njih sadrži relevantni dokazni materijal. Ovaj materijal se bavi savremenim zbivanjima koje je svedok lično posmatrao, ili čuo o njima u svojstvu posmatrača EUMM-a u bivšem sektoru Jug. Ovi događaji, koje svedok opisuje u video zapisima, su takođe zabeleženi u njegovoj izjavi po Pravilu 92 ter. Dalje, dokazni predmet Tužilaštva broj 820, mapa koja je usvojena u spis preko ovog svedoka, sadrži lokacije o kojima svedok govori u ova četiri video zapisa, kao i lokacije kontrolnih punktova koje je svedok video ili znao za njih 1995. godine. Pretresno veće naglašava da ne smatra da su sve informacije koje su sadržane u ovim video zapisima i njihovim transkriptima relevantne. Međutim, da bi se izbeglo ubeđivanje stranaka da se bave deljenju ovih video zapisa na manje delove, Pretresno veće je odlučilo da se bavi dokaznim predmetima Tužilaštva broj 842, 846, 848 i 854 u celini. Iz navedenih razloga, Pretresno veće je odlučilo da usvoji dokazne predmete Tužilaštva broj 842, 846, 848 i 854 u spis, i traži od sekretara da, prema tome, promeni njihove statuse u elektronskom sistemu sudnice. I ovim se zaključuje odluka Pretresnog veća. Imam da saopštim još jednu manju odluku. To ću da uradim nakon pauze. Ovo su razlozi Pretresnog veća da čuje svedočenje Milice Đurić preko video linka. 10. oktobra 2008. godine, Tužilaštvo je podnelo predlog sa zahtevom da se čuje svedočenje Milice Đurić putem video linka iz Beograda, 29. oktobra 2008. godine. Sva tri tima Odbrane su podnela odgovore naznačujući da nemaju nikakvih prigovora da se ovaj predlog odobri. 16. oktobra, Pretresno veće je dalo usmenu odluku odobravajući ovaj zahtev iz sledećih razloga. Svedokinja je dala dokaz u ovom slučaju preko video konferencijske veze 29. oktobra. Po Pravilu 81 bis Pravilnika o postupku i dokazima Suda, Pretresno veće može da naredi da se postupak vodi putem video konferencijske veze ako je to u skladu sa interesima pravde. Test za Pravilo 81 bis je ispunjen ako svedok nije u mogućnosti da dođe u Sud, ako je svedočenje svedoka prilično važno da ne bi bilo fer od strane koja to traži da se nastavi bez toga (bez svedočenja), i ako optuženom nije ograničeno ostvarivanje prava da se suprotstavi svedoku. U donošenju odluke, Pretresno veće je uzelo u obzir starost Milice Đurić, koja je u svojim 70-im godinama, kao i njeno fizičko stanje. Istražitelj Tužilaštva koji je posetio Milicu Đurić rekao je da mu je ona rekla da, iako je voljna da svedoči, njena pokretljivost je ograničena s obzirom na kičmene probleme koji rezultiraju time da ona ne putuje daleko od svoje kuće. Svedokinja je rekla istražiocu da je zbog ovoga bila zabrinuta oko putovanja avionom u Hag, ali da veruje da može da putuje do Beograda automobilom, kako bi svedočila. Pretresno veće je zbog toga

odlučilo da starost i fizičko stanje Milice Đurić rezultira time da ona nije u mogućnosti da putuje do Suda da svedoči. Od svedokinje se očekivalo da svedoči, *inter alia* (između ostalog), o incidentu ubistva broj 2, ubistvu njenog muža, Save Đurića. Pretresno veće je zbog toga odlučilo da bi njeno potencijalno svedočenje bilo isuviše važno i da ne bi bilo fer prema Tužilaštvu da se nastavi bez njega. Konačno, Odbrana nije raspravljala, a Pretresno veće nije našlo da bi optuženom bilo ograničeno ostvarivanje prava da se suprotstavi svedoku. Dalje, Pretresno veće je smatralo da je bilo u skladu sa inetresima pravde da odobri zahtev Tužilaštva da sasluša svedočenje Milice Đurić putem video konferencijske veze, i zbog toga je predlog Tužilaštva odobren. I ovo zaključuje razloge Pretresnog veća o odluci po ovoj stvari. Imaćemo pauzu. Nastavićemo u 16.20 časova.

(pauza)

SUDIJA ORIE: Malo više vremena je trebalo Pretresnom veću da odluči kako ćemo da nastavimo sa radom. Pretresno veće je ponovo razmotrilo prethodne zaključke na osnovu pismenih podnesaka koji se tiču bilo kakvih obaveza da se obelodane prethodne verzije izveštaja veštaka. Pretresno veće nije zaključilo da, na osnovu činjenica koje su nam predstavljene, da postoji obaveza po Pravilima da se obelodani kopija prethodne verzije izveštaja Odbrani. Međutim, Pretresno veće daje priliku obema strankama da, na samom početku svedočenja gospodina Theunensa, da istraži razvijanje izveštaja veštaka. I ako bi ikada postojao razlog da se ponovo razmotri ova stvar, Pretresno veće će to učiniti, ako stranke to zatraže. Dakle, to će biti prvi deo svedočenja koji će dati gospodin Theunens. Nakon toga, naravno, onda će obe stranke takođe da imaju po 15 minuta da istraže tu stvar sa svedokom. Nakon toga, Pretresno veće poziva Tužilaštvo da se, prvo, bavi ekspertizom, obimom stručnosti, prvo metodologijom izrade izveštaja. Onda da stane sa glavnim ispitivanjem kako bi dali šasnu Odbrani da unakrsno ispita svedoka konkretno o toj stvari u uopštenijem smislu. Naravno, ako postoji neko pitanje o detaljima metodologije izrade izveštaja, onda naravno, možda ne bi bilo dobro da se to uvede na samom početku, nego da imamo uopštenu pregledu toga šta Tužilaštvo smatra relevantnim a šta Odbrana, kada su u pitanju raspon i priroda stručnosti ovog veštaka, kako bismo imali ovo na umu kada budemo slušali ostatak iskaza ovog svedoka; to jest, o suštini njegovog izveštaja, načinu na koji je on analizirao dokumenta i na koji je donosio zaključke, kako je formirao mišljenje o tim stvarima. Tako ćemo nastaviti.

TUŽILAC WAESPI: Samo jedna stvar da se razjasni, gospodine Predsedavajući. Očigledno da je raspon stručnosti gospodina Theunensa veoma blisko povezan sa njegovim radnim iskustvom, njegovom praksom, tako da ću ga provesti kroz to, ako – jer –

SUDIJA ORIE: Da. Uzeću da su obrazovanje, pozadina, iskustvo, da su naravno – da mogu biti relevantne činjenice za procenu nivoa njegove stručnosti. Ali počecemo sa drugom temom.

TUŽILAC WAESPI: Da, svestan sam toga.

SUDIJA ORIE: Drugo pitanje jeste razvoj ovog izveštaja, dakle bez obzira na to da li je – da li bi gospodin Theunens bio kvalifikovan kao veštak, ali uglavnom se fokusirajući na koliko je dugo radio na izveštaju, da li ste ikada raspravljali o tome, da li je neka prethodna verzija predstavljena, da li je bila raspravljena, takve stvari.

TUŽILAC WAESPI: Da.

SUDIJA ORIE: Bez daljih – da li je odluka Pretresnog veća svima jasna? Onda, gospodine Waespi, da li ste spremni da pozovete gospodina Theunensa.

TUŽILAC WAESPI: Da, gospodine Predsedavajući.

SUDIJA ORIE: Ako nekad referenca ili – prema izveštaju ili prema dodatku bude napravljena, veoma bih cenio ako biste dali broj strane rađe nego broj paragrafa, jer nemam kopiju sa sobom i pokušaću da nađem strane, koje je lakše naći nego paragrafe.

ADVOKAT KEHOE: Mislim da će biti odvojeno brojevima po Pravilu 65 ter, deo jedan i deo dva. To ne pokriva rezime koji je na prvih 15 i nešto strana izveštaja, po mom sećanju.

(svedok je pristupio Sudu)

SUDIJA ORIE: U redu. Naći ćemo praktični način da rešimo to. Dobar dan, gospodine Theunens.

SVEDOK THEUNENS: Dobar dan, časni Sude, gospodine Predsedavajući.

SUDIJA ORIE: Gospodine Theunens, pre nego što date izjavu pred ovim Sudom, Pravilnik o postupku i dokazima traži od vas da date svečanu izjavu da ćete govoriti istinu, celu istinu i ništa osim istine.

SVEDOK THEUNENS: Svečano se zaklinjem da ću govoriti istinu, celu istinu i ništa osim istine.

SUDIJA ORIE: Mnogo vam hvala, gospodine Theunens.

svedok: Reynaud Theunens

SUDIJA ORIE: Molim vas, sedite.

SVEDOK THEUNENS: Hvala vam, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Gospodine Theunens, prvo ću da vam objasnim kako ćemo raditi. Prvo ćemo vas ispitati o stvari koju ja zovem poreklo izveštaja, koji ste dostavili. Ovo neće dugo trajati. Onda će Odbrana imati priliku da vas unakrsno ispita o toj stvari. Onda prelazimo na sledeću temu, a to je vaše iskustvo, stručnost, kvalifikacije, i vaša metodologija rada. I ovo ćemo da obavimo tako, što će vas prvo ispitivati Tužilaštvo, a onda Odbrana, i onda ćemo konačno da pređemo na sadržaj, na suštinu izveštaja. Sada, pre nego što – pre nego što dam priliku gospodinu Waespiju da – da vam postavi pitanja o onome što ja zovem poreklo ovog – izveštaja, koji ste dostavili kancelariji Tužilaštva, hteo bih da saznam od vas: Da li postoji verzija izveštaja koju ste dali kancelariji Tužilaštva u nekoj ranijoj fazi ili advokatu koji se pojavljuje u ovom predmetu? Da li se sećate toga?

SVEDOK THEUNENS: Svakako, gospodine Predsedavajući. Prvobitni rok koji mi je dat da završim izveštaj bio je mart 2007. godine, i u toj fazi, poslao sam nedovršen nacrt izveštaja gospodinu Alan Tiegeru, koji je bio – koji je bio glavni zastupnik u timu Tužilaštva. Možda sam, takođe, poslao nacrt drugim članovima tima Tužilaštva. Međutim, želim da naglasim da nisam dobio nikakvu povratnu informaciju o tom nacrtu, osim da je krajnji rok, koji je prvobitno određen, produžen i da mogu da nastavim sa radom na izveštaju i da ga završim u narednim nedeljama ili tokom narednih nedelja i meseci.

SUDIJA ORIE: Da li ste ikada razgovarali o ovom, kao što ste rekli, nedovršenom izveštaju sa nekim od članova, kao što su stariji članovi tima ili drugim članovima sudskog tima? Da li ste ikada seli zajedno i razgovarali o ovome?

SVEDOK THEUNENS: Ne, časni Sude, nisam. Jedino što sam uradio bilo je, na primer, otkrio sam da je bilo nekoliko praznina, na primer, propisi za koje sam očekivao da postoje o hrvatskim oružanim snagama koji, na osnovu mog istraživanja u podacima koji su bili dostupni kancelariji Tužilaštva, nisu bili dostupni kancelariji Tužilaštva. Znao sam da članovi tima Tužilaštva i dalje posećuju arhive u Hrvatskoj, i zbog toga sam poslao e-mail, mislim, gospodinu Tiegeru, ali svakako dvojici mojih kolega u timu vojne analize sa nekakvom, pa da, listom propisa koju bih želeo da dobijem, kako bih završio ili kako bi ih uvrstio u moj izveštaj.

SUDIJA ORIE: Tražili ste da vam se dostavi materijal koji ste smatrali da nedostaje u kolekciji koja vam je bila dostupna.

SVEDOK THEUNENS: To je tačno, gospodine Predsedavajući.

SUDIJA ORIE: Da. Da li ste promenili neke zaključke, zaključke koje ste privremeno napisali u nedovršenom izveštaju, da ste došli do drugačijih zaključaka u vašem konačnom izveštaju?

SVEDOK THEUNENS: Zapravo, časni Sude, bilo je – gospodine Predsedavajući, bilo je jako malo zaključaka izvedeno u privremenom ili nedovršenom nacrtu u martu, jer sam bio svestan činjenice da nisam imao priliku da pregledam sav materijal koji mi je bio dostupan. Tako da je većina zaključaka uključena u kasnijoj fazi, i ne sećam se da je i jedan od zaključaka, koji sam možda napisao u ranijoj fazi u martu, bio promenjen, ili, recimo, značajno promenjen, u smislu da, na primer, da sam došao do suprotnog stanovišta. Ne sećam se da se to desilo.

SUDIJA ORIE: Da. Da li i dalje imate kopiju tog privremenog izveštaja iz marta meseca?

SVEDOK THEUNENS: Svakako, časni Sude. Čuvao sam kopije svih ranijih nacrti. Mislim, čak i ako su bili nacrti samo za moju upotrebu, da, oni su u mom kompjuteru, u elektronskim verzijama.

SUDIJA ORIE: Da. Ponekad ljudi zamenjuju stare verzije novim, ali – znači, vi niste to uradili. Razumem to. Da. Da li biste imali nekih poteškoća da obezbedite tu verziju iz marta meseca Odbrani, što naravno nije – Tužilaštvo zna tu verziju, ali da li imate nekih problema da je obezbedite?

SVEDOK THEUNENS: Ne, časni Sude. Nemam nikakvih problema da obezbedim taj nacrt bilo kojoj stranki.

SUDIJA ORIE: Da.

SVEDOK THEUNENS: Uključujući i Pretresno veće, ako vi želite da je vidite.

SUDIJA ORIE: Da. Pa, naravno, to šta će biti prezentovano Pretresnom veću zavisi od toga šta će stranake da odluče da nam pokažu. Gospodine Theunens, bićete – sledeća pitanja će vam postavljati stranke o, još jednom, o razvoju izveštaja. Može se desiti da će na kraju vašeg ispitivanja o ovoj stvari Odbrana pokazati interesovanje da pročita raniju verziju. Tada ćemo se

vratiti na ovo, ako bude postojala takva želja. Gospodine Waespi. Rekao sam 15 minuta za svaku stranku, ne više.

TUŽILAC WAESPI: Da.

GLAVNO ISPITIVANJE: TUŽILAC WAESPI

TUŽILAC WAESPI - PITANJE: Pre svega, mislim da treba da kažete vaše ime za zapisnik.

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Časni Sude, moje ime je Reynaud Theunens.

TUŽILAC WAESPI - PITANJE: Sada da se vratimo na pitanje ovog nacrtu. Možete li da nam kažete šta se promenilo u odnosu na raniji nacrtu koji ste poslali timu u martu 2006. godine (sic) i finalnoj verziji koja je završena, mislim, u decembru 2007. godine. Koje su razlike?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Samo mala ispravka. Nacrt je bio poslat u martu 2007. godine. Razlike su da, u verziji iz marta 2007. godine, i dalje su postojala poglavlja ili naslovi bez pratećeg sadržaja, jer nisam imao vremena da uključim taj materijal. Imao sam dostupan materijal na ovaj ili onaj način, u elektronskom obliku ili kopije, ali nisam ga uključio u izveštaj. Kao što sam objasnio Predsedavajućem, nisam napisao mnogo zaključaka, na primer, nije bilo sažetka, očigledno, jer izveštaj nije bio završen. Tako da, ako poredite verziju iz decembra 2007. godine sa verzijom iz marta 2007. godine, razlika leži ili razlike leže u činjenici da je verzija iz decembra 2007. godine mnogo kompletnija i ima podatke za sva poglavlja koja sam hteo da pokrijem, osim ako nisu bile dostupne informacije, onda sam očigledno izbacio to poglavlje iz izveštaja. I ako mi dozvolite, u suštini – ne želim da preskačem korake, prva stvar koju sam, u suštini, uradio bila je priprema strukture, to jest, sadržaj mog izveštaja koji je uključivao one teme, koje sam smatrao relevantnim za zadatak koji mi je dat. Ali pretpostavljam da ćete se vratiti na to kasnije.

TUŽILAC WAESPI - PITANJE: Da li ste dodali suštinske delove tokom dopune izveštaja nakon marta 2007. godine? Da li su postojale neke stvari o kojima ste raspravljali kasnije, a koje nisu bile pokriveno ranije?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Pa, morali bismo da stavimo ova dva izveštaja zajedno, jer ne znam više tačno šta je nedostajalo u izveštaju iz marta 2007. godine. Sećam se da za poglavlja ili za naslove nisam – još uvek sam hteo da dodam podatke, za te teme koje sam obeležio žutom bojom. Mislim, ove beleške su i dalje dostupne. I mislim da, na primer, nisam imao podeljene po danima događaje koji su se dešavali za vreme operacije Oluja. To je drugi deo izveštaja. Za prvi deo izveštaja, mislim da nisam dao detaljne informacije o bitkama zemlja/vazduh, na primer, jer sam očekivao da će mi biti dostupna doktrinirana uputstva u sklopu hrvatskih oružanih snaga koja bi bila – koje bih mogao da koristim, kako bi se pozabavio tom

temom. Našao sam kasnije reference u uputstvu, jednom iz oktobra 1995. godine, o kojem se govori o izveštaju, ali ne i pre toga. Iako sam znao da je doktrina ili taj koncept korišćen u ranoj fazi od strane hrvatskih vojnih snaga, i zato sam, na primer, na kraju skinuo sa Interneta američko uputstvo koje se bavi ovom temom. Ali mislim da, kada poredite verziju iz 2007. godine koja je obeležena žutom bojom sa jedne strane, sa verzijom iz 2008. godine, struktura je 95 posto ista, neke teme su možda promenile redosled, ali nema značajnih razlika u smislu novih tema, onda će biti mnogo jasnije da se vidi da li ili – koje su razlike. Izvinjavam se što sam bio toliko opširan. Ne sećam se nekih značajnih razlika osim činjenice da je – izvinjavam se, verzija iz decembra 2007. godine bila mnogo kompletnija.

TUŽILAC WAESPI - PITANJE: Kada kažete da ste očekivali da će više doktriniranih uputstava biti dostupno, mislim ili bitka zemlja/vazduh, kako se pojavilo ovo pitanje o bitkama zemlja/vazduh? Da li vam je neko drugi rekao da će to biti jedno od pitanja ili ste došli sami do tog zaključka? Možete li nam nešto više reći.

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Bez da idem u previše detalja, časni Sude, znao sam na osnovu svog angažmana u belgijskim oružanim snagama, da su najkasnije 1994. godine, hrvatske oružane snage počele da usvajaju određene aspekte, nazovimo to doktrinu oružanih snaga NATO-a ili Sjedinjenih Država, koje su uključivale bitke zemlja/vazduh. Sećam se izjave za štampu koju je dao kasniji hrvatski ministar odbrane, Gojko Šušak na ovu temu, koja se ticala saradnje između hrvatskog Ministarstva odbrane i američkog MPRI, Military Professional Resources Incorporate Company, negde krajem 1994. godine. Takođe se sećam – kada sam služio u UNPROFOR-u, dobio sam dve brošure, to su bila kao dva dokumenta za javno informisanje, koja su sastavile hrvatske vojne snage o – o Oluji, Oluja 1 i 2, gde se takođe raspravljalo o bitkama zemlja/vazduh, tako da sam zbog toga smatrao da je to bitan aspekt koji treba da uključim – da ga pokrijem u mom izveštaju.

SUDIJA ORIE: Gospodine Waespi, znate da vam je vreme ograničeno. Svedok daje prilično dugačke odgovore.

TUŽILAC WAESPI: Da.

SUDIJA ORIE: Nema problema. Ostavljam to vama, vi treba da upravljate vremenom.

TUŽILAC WAESPI: U stvari, gospodine Predsedavajući, završio sam sa nacrtom iz marta meseca. Očigledno da ima dosta da se pokrije o zadacima celokupnog izveštaja, ali razumem vaša uputstva --

SUDIJA ORIE: Dok razvijanje uzveštaja može da uključi date zadatke, bilo da je ikada stavljeno na papir, ne znam --

TUŽILAC WAESPI: Naravno, mogu da pređemo na to odmah, ako želite.

SUDIJA ORIE: Da. U okviru vremenskog ograničenja koje sam postavio.

TUŽILAC WAESPI: Naravno.

SUDIJA ORIE: Molim vas, nastavite.

TUŽILAC WAESPI: Ako mogu da dobijem dokument broj 6111 po Pravilu 65 ter.

TUŽILAC WAESPI - PITANJE: Rekli ste da vam je zaduženje dao gospodin Tieger. Da li je neko drugi iz STA bio uključen u tu stvar u to vreme?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Svakako. Gospodin Douglas Marks Moore, sa kim sam – saradivao sam na suđenju Vukovarskoj trojici, on je takođe bio uključen.

TUŽILAC WAESPI - PITANJE: Da li je ovo originalni zadatak koji ste primili, koji je ovde na ekranu?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: To je tačno, časni Sude.

TUŽILAC WAESPI: Ako mogu da dam na usvajanje u spis, gospodine Predsedavajući.

SUDIJA ORIE: Gospodine sekretare, broj. Ima li prigovora. Nema prigovora.

sekretar: Časni Sude, ovo postaje dokazni predmet Tužilaštva broj 1110.

SUDIJA ORIE: Dokazni predmet Tužilaštva broj 1110 je usvojen u spis. Molim vas, nastavite.

TUŽILAC WAESPI: Hvala vam, gospodine Predsedavajući. Ako sledeće možemo da dobijemo dokument broj 6112 po Pravilu 65 ter, molim vas.

TUŽILAC WAESPI - PITANJE: Gospodine Theunens, ubrzo nakon toga, primili ste prvi zadatak. Da li ste dobili neki detaljniji zadatak?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Svakako časni Sude. Sećam se da su tada bile rasprave o tome kako da se na najbolji način utvrdi moj zadatak. U smislu, ja sam primio – imao sam prvobitan zadatak od 10 tačaka, onda se moj vođa tima u timu vojne analize, Philip Coe, uključio, i zatim sam primio detaljniji zadatak od 17 tačaka.

TUŽILAC WAESPI - PITANJE: A koliko ste ukupno radili na završetku tog izveštaja?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Pre nego što odgovorim na to pitanje, hteo bih da objasnim ili da iskoristim priliku da objasnim da sam koristio ovaj zadatak kao opštu smernicu, jer, u principu, meni je dat zadatak da podelim dokumente po kategorijama. Sada u – za tri ili četiri prethodna suđenja, napravio sam izveštaje koji su imali istu formu i šablon kao i izveštaj koji je pred vama u ovoj fazi, i savetovao sam, ili sam predložio, da se usvoji ista metodologija izrade izveštaja, jer sam smatrao da je to mnogo korisnije, i za one koji čitaju i za one koji mogu biti zainteresovani da to pogledaju. I u stvari, od februara 2007. godine pa do decembra 2007. godine, radio sam na izveštajima u kombinaciji sa – sa ostalim poslovima koje sam obavljao kao vojno obaveštajni analitičar za druga suđenja i predmete pred MKSJ (Međunarodnim krivičnim sudom za bivšu Jugoslaviju).

TUŽILAC WAESPI - PITANJE: U vezi sa drugim zadatkom, da li postoji nešto što ste vi dodali? To je prvo pitanje. Drugo je: Da li je postojalo nešto što niste mogli da izvršite od ovih zadataka?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: U vezi sa vašim drugim pitanjem, tačka 10, nalazi se na sledećoj strani, interakcija između civilne i vojne vlasti u periodu od avgusta do novembra 1995. godine, na osnovu materijala koji sam mogao da pregledam, imao sam osećaj da imam manjak informacija o funkcionisanju civilnih vlasti. Naravno, imao sam informacije o funkcionisanju komande kninskog garnizona. Međutim, nisam imao informacije o funkcionisanju isključivo civilne vlasti u tom području. I zato se nisam bavi tom temom u svom izveštaju.

TUŽILAC WAESPI - PITANJE: Možete li da budete konkretniji kada je reč o civilnoj vlasti o kojoj se niste bavili u izveštaju?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Pa, na primer, moglo je da bude – znao sam da – od avgusta pa nadalje, civilne vlasti, odnosno civilna vlada, je uspostavljena u nekoliko područja. Međutim, dokumenti koje sam mogao da pregledam ili da radim sa njima – našao sam ih tokom mog – tokom istraživanja koje sam sproveo, oni, po mom mišljenju, nisu bili dovoljno sveobuhvatni kako bi izrazili sve stavove o tom aspektu. Takođe, koliko sam razumeo civilnu vlast, funkcionisanje civilnih sudova, tu takođe nisam osetio ili nisam bio ubeđen da imam dovoljno informacija da bih se bavio tom temom. Sada, mislim, u decembru 2007. godine kada je završen izveštaj, na osnovu celokupnog pregleda koji sam uspeo da obuhvatim na osnovu vojne dokumentacije koja mi je bila dostupna, ne mislim da je, činjenica da to što nisam mogao da se bavim ovim čisto civilnim aspektom, u stvari, problem za moj izveštaj.

TUŽILAC WAESPI - PITANJE: Sada, jedno ili dva poslednja pitanja. Rekli ste da niste imali dovoljno informacije o civilnom aspektu. Da li ste imali utisak da ste dovoljno stručni da ste bavite civilnim strukturama?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: To je teško pitanje, jer je očigledno da iz mog rada u MKSJ nisam imao tu stručnost. Kao što možete da vidite iz mog CV-a, profesionalna zaduženja

koja sam imao u belgijskoj vojsci, konkretno ona između 1992. i 2001. godine, bili su zapravo za dugo – u velikoj meri fokusirani na civilne vlasti, odnosno, političke aspekte. Ali mislim da je odgovor na vaše pitanje, ne, odgovor je ne.

TUŽILAC WAESPI - PITANJE: Hvala vam.

TUŽILAC WAESPI: To je sve što imam o ovoj stvari, gospodine Predsedavajući.

SUDIJA ORIE: Hvala vam, gospodine Waespi. Gospodine Kehoe.

ADVOKAT KEHOE: Da.

UNAKRSNO ISPITIVANJE: ADVOKAT KEHOE

ADVOKAT KEHOE - PITANJE: Gospodine Theunens, samo nekoliko pitanja o pripremi ovog izveštaja. Vaš prvi izveštaj ste podneli marta 2007. godine. Da li je to tačno?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Ne, časni Sude. Izveštaj nije donešen marta 2007. godine. Poslao sam nacrt Alanu Tiegeru i nekoliko – i možda Marks Mooreu, za njihovu ličnu upotrebu, ali po mom znanju, prva verzija mog izveštaja koja je ikada dostvaljena, odnosno predata Pretresnom veću, je finalna verzija iz decembra 2007. godine.

ADVOKAT KEHOE - PITANJE: Gospodine Theunens, kada ste dali taj izveštaj gospodinu Tiegeru i gospodinu Mooreu u martu 2007. godine, znali ste, kada ste im dali izveštaj, da je suđenje po ovoj stvari zakazano za prvu nedelju maja 2007. godine. Nije li to tačno?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Ne sećam se precizno toga, časni Sude. Moj – zadaci – krajnji rok koji sam dobio, marta 2007. godine, bio je, ako se dobro sećam, zaista zasnovan na roku za objavljivanje, ali to je to. I naravno da sam pokušao – razumeo sam sistem tako da nacrti izveštaja ili nezavršeni izveštaji mogu da se podnesu, i zato sam proveo vikende i noći pokušavajući da priprelim najbolji mogući proizvod pre marta 2007. godine. Ali mislim da će vam biti jasno kada pogledate izveštaj kao takav, da bi bilo nemoguće da se takav izveštaj sastavi u periodu od dva meseca.

ADVOKAT KEHOE - PITANJE: Gospodine Theunens, kada ste poslali ovaj izveštaj gospodinu Tiegeru i gospodinu Mooreu u martu 2007. godine, vi ste očekivali da ovaj izveštaj bude obelodanjen Odbrani za suđenje koje je trebalo da počne u maju 2007. godine. Nije li to tačno, gospodine?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Pa, verovatno. Mislim, ako je to bio postavljen rok za objavljivanje, pretpostavljam da bi to bio sledeći korak, svakako, da se izveštaj podnese i obelodani, ali baziran – mislim, ako se dobro sećam, ovaj rok nije odobren iz ne znam kog razloga – mislim, to je – ja nisam odgovoran ili ne znam – nisam bio uključen u tim Tužilaštva, i nisam dobijao podatke o akcijama koje je preduzeo tim Tužilaštva u vezi sa rokom koji je možda promenjen, mislim, spoljni rokovi koji su se možda promenili ili ne. Sve – jedini odgovor koji sam primio je – bio je da, u redu, da martovski rok ne važi. Možete da nastavite da radite na izveštaju.

ADVOKAT KEHOE - PITANJE: Kada ste mu poslali izveštaj u martu 2007. godine, to je trebalo da bude konačni izveštaj u iščekivanju suđenja u maju 2007. godine, jer vam je dat rok da ga predate Tužilaštvu, jer treba da bude podnešen i obelodanjen Odbrani. Nije li to tačno?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Časni Sude, u vojno obaveštajnom timu imao sam kolege koji su sastavljali izveštaje za druge predmete, i sećam se, na primer, moj vođa tima, Philip Coe, jednom mu je dat veoma kratak rok, ne sećam se tačno o kom predmetu se radilo, ali on je poslao nezavršen nacrt i on je kao takav podnšen. Takođe bih želeo da naglasim da, osim oko prvobitnih zadataka koje sam dobio od gospodine Tiegera i slanja nacrta, nisam bio u kontaktu sa timom. Nisam primio nikakve telefonske pozive. Nisam primio nikakve e-maileve. Čuo sam – kada sam insistirao – kada sam poslao nacrt u martu 2007. godine, nisam više siguran kako sam zapravo bio obavešten, pa, zaboravi na rok, možeš da nastaviš da radiš. Video sam moj izveštaj iz marta 2007. godine kao jedan nezavršeni nacrt, pri čemu, ok, mi smo morali – ili mi, tim, trebalo je da ispunimo određene rokove, i meni je data šansa da nastavim rad na tom izveštaju, ili ako je izveštaj zaista obelodanjen i tako dalje, da mogu da podnesem dopunu koja bi sadržala sve druge informacije koje nisam mogao da uključim u verziju iz marta 2007. godine.

ADVOKAT KEHOE - PITANJE: Rekli ste nam da nije bilo zaključaka u ovom prvom izveštaju. Da li je to tačno?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Mislim da sam rekao da ih je bilo vrlo – ako ih je bilo --

SUDIJA ORIE: Možete li molim vas da citirate šta je svedok zapravo rekao --

ADVOKAT KEHOE: U stvari, ja – ja imam --

SUDIJA ORIE: -- jer izgleda da ne odražava --

ADVOKAT KEHOE: (*preklapanje govornika*) ... možda sam uopšteno postavio pitanje, Sudijo, i --

SUDIJA ORIE: Ne. Kada ste rekli da nije bilo zaključaka, hajde da budemo precizni, jer svedok sada govori, Pa, to nije ono što sam rekao. Ako stavite pred njega šta je rekao, onda to treba da bude tačno citirano.

ADVOKAT KEHOE: Ako mogu da skrolujem ka dole.

ADVOKAT KEHOE - PITANJE: Pa, napravili ste tek nekoliko zaključaka. Da li je to tačno?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Tačno. Ali ponekad, kao što ćete videti, mislim, kada pogledate u nacrt, obeležio sam žutom bojom kao, u redu, ovo znači ovo, i tu mogu biti dve reči. Za mene to nije zaključak, iako bi tu bilo – zaključak bi sledio iz ovih zapisa, ali to je bilo – pa, postoji samo toliko koliko jedna osoba može da – koliko sam mogao ja da uradim za vreme koje mi je bilo dato. Ja sam takođe radio i na drugim predmetima. Iako, što sam pokušao da objasnim, ja sam razumeo da mogu – čak i kada bi se nezavršena verzija dostavila, da bih imao priliku da podnesem dodatak na to. Srećom po mene, rok iz marta 2007. godine je povučan, i dato mi je još vremena.

ADVOKAT KEHOE - PITANJE: Morali bismo da uporedimo ovaj izveštaj iz marta 2007. godine sa finalnom verzijom kako bismo videli koje su razlike, zar ne?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Da, to je tačno, časni Sude.

ADVOKAT KEHOE - PITANJE: Koliko nacрта ste uradili koje ste prezentovali kancelariji Tužilaštva? Ili verzija, ako tako želite.

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Nakon marta, poslao sam još nacрта, ne znam tačno koliko, mislim, mogu da proverim e-mailove, možda pet ili šest, gospodinu Tiegeru. I težio sam, ili sam imao cilj da ga redovno obaveštavam o tome šta sam radio. Gospodin Tieger je vrlo dobro znao da sam u to vreme radio na tri ili četiri druga slučaja. Morao sam da sastavim izveštaj veštaka za jedno drugo suđenje. Meni nije bilo jasno koji je zapravo novi rok. Znao sam da je mart 2007. godine povučan, ali nisam primio informaciju o novom roku i to mi je bilo malo teško. S obzirom da sam radio na nekoliko predmeta, pokušao sam da organizujem svoj rad, i naravno, uvek pokušate da uradite prvo ono što je hitnije; ono što je manje hitno radite kasnije. Zato sam mu poslao nekoliko nacрта, kako bih ga obaveštavao o napretku koji sam napravio, i ne sećam se da sam primao ikakvu povratnu informaciju o tim nacrtima koje sam slao.

ADVOKAT KEHOE - PITANJE: Pa, gospodin Tieger i gospodin Moore su vam, zapravo, dali povratnu informaciju na vaš sadržaj i odobrili su taj sadržaj, zar ne?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Da. Ali sad govorimo o periodu u januaru 2007. godine, a to je pre marta 2007. godine. Vi sada govorite o nečemu drugom.

ADVOKAT KEHOE - PITANJE: OK. Da li je i jedna od ovih verzija koju ste im poslali – da li je vaše svedočenje pred ovim Pretresnim većem, da ni za jednu verziju koju ste poslali gospodinu Tiegeru ili nekom drugom advokatu u Tužilaštva, niste primili nikakvu povratnu informaciju ili šta god?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Pokušaću opet da vam objasnim to detaljnije. Prvobitno, primio sam zadatke, dokumenta o kojima se nedavno govorilo. Prvo sam primio zadatak od 10 tačaka i spomenuo sam – ja mislim – mislim, hajde da vidimo kako će ići, ali mislim da više odgovara da sastavim izveštaj u istom formatu i koristeći isti obrazac koji sam koristio za ostala četiri suđenja ili predmeta, za koje sam sastavljao izveštaje. Onda je intervenisao vođa mog tima. Primio sam detaljniji zadatak od 17 tačaka. Pogledao sam ga i napravio sadržaj koji sam, naravno, poslao gospodinu Tiegeru i gospodinu Mooreu, kako bih dobio povratnu informaciju, jer je za mene sadržaj bio početna tačka. Oni su odobrili sadržaj i onda sam – koji je bio, ja mislim, konceptualno pitanje, odnosno, složili su se sa mnom da koristim isti pristup koji sam koristio za druga suđenja. I onda sam počeo sa skiciranjem izveštaja. Prvi nacrt je poslat timu u martu 2007. godine. Kad kažem tim, mislim na Tiegera i Moorea. Jedinu povratnu informaciju koju sam dobio jeste da krajnji rok ne važi. Molim vas nastavite. Kasnije sam poslao još nacrtu i ja mogu – mislim, učinio sam ih dostupnim. Nemam nikakvih problema da ih podelim sa bilo kim ko bi hteo da ih vidi. Samo kako bih pokazao, vidite, ovde sam stao, ovo je napredak --

ADVOKAT KEHOE - PITANJE: Oprostite, gospodine Theunens. Imamo ograničeno vreme --

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Da, ali --

ADVOKAT KEHOE - PITANJE: -- tako da ću vas prekinuti ovde, gospodine.

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: OK.

ADVOKAT KEHOE - PITANJE: Gospodine, pre nego što ste podneli vaš završni izveštaj, pročitali ste predraspravni podnesak Tužilaštva kao i predraspravni podnesak Odbrane, zar ne?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Nisam siguran da sam pročitao predraspravni podnesak Tužilaštva, verovatno jesam, a svakako sam pročitao predraspravni podnesak Odbrane, ali kako sam se svečano zakleo, a znam šta znače te zakletve, napravio sam drugu – slične zakletve u drugačijim okolnostima – ni jedan od ovih predraspravni podnesaka, niti Tužilaštva niti Odbrane, nije imao nikakv uticaj na moj izveštaj.

ADVOKAT KEHOE - PITANJE: Gospodine, dozvolite mi da nastavim – preko Sanction elektronskog sistema, i da vam pokažem predraspravni podnesak Odbrane, a to je na strani 16, od 53. Gospodine Theunens, ovo je rasprava u kratkom izveštaju Odbrane o bitkama vazduh/zemlja, kao što možete videti u paragrafu 41. Činjenica je, gospodine Theunens, da ste na osnovu vašeg

pregleda predraspravnog podneska Odbrane, odlučili da uključite u vaš izveštaj pregled o bitkama vazduh/zemlja i počeli ste sami da učite o tome. Nije li to tačno?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Časni Sude, objasnio sam gospodinu Tiegeru kako je došlo do toga da vazduh/zemlja bitka bude uključena. Hteo bih da objasnim gospodinu Keoheu da sam služio u belgijskoj vojsci. Belgija je bila, i još uvek je članica NATO-a. Mislim, to znači da smo primenjivali slične doktrine, uključujući i upotrebu artiljerije i koncept ratovanja. Slažem se da mi, u Belgiji, ne koristimo – naziv vazduh/zemlja bitka, ali ono što sam naučio tokom mog obrazovanja je potpuno isto. Ja mogu – u vezi sa pitanjem gospodina Waespia, i dalje se sećam intervju sa gospodinom Šuškom koji sam video, i ne znam da li je bilo u Slobodnoj Dalmaciji ili u nekim drugim novinama, gde mi je faksirana kopija članka koji je preveden na engleski i koju sam primio kada sam imao profesionalnu – ili sam, izvinjavam se, kada sam imao poziciju koju sam imao u Belgiji pre nego što sam se pridružio MKSJ. Tako da to nije, uz dužno poštovanje, predraspravni podnesak Odbrane koji me je upoznao sa ovim konceptom bitke vazduh/zemlja.

ADVOKAT KEHOE - PITANJE: Gospodine Theunens, da li je to bilo u vašem nacrtu u martu 2007. godine?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Morali bismo da pogledamo. Ne znam.

ADVOKAT KEHOE - PITANJE: Morali bismo da pogledamo sve vaše nacрте kako bismo utvrdili kada ste to uključili u izveštaj; nije li to tačno?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Ne znam. Mislim, ako uradite pretragu reči u – imam elektronsku verziju mog izveštaja, ako pretražite vazduh/zemlja bitka, i možda sa razmakom između vazduh i zemlja, mislim da je možete naći u prvom nacrtu. Nisam siguran. Nisam proverio sve ove nacрте pre nego što sam došao ovde.

ADVOKAT KEHOE - PITANJE: Gospodine, ako pogledamo vaše nacрте, i ni jedan od nacрта koji je napisan pre nego što je podnešen predraspravni podnesak Odbrane ne sadrži nikakvu referencu ka bitka vazduh/zemlja, a onda pročitate predraspravni podnesak Odbrane koji raspravlja o tome, Pretresno veće onda može da zaključi da, na osnovu onoga što je Odbrana napisali, da ste vi doneli odluku da uključite deo o bitka vazduh/zemlja u vaš izveštaj. Nije li to tačno?

SUDIJA ORIE: Nije na svedoku da da odgovor šta Pretresno veće može da zaključi, gospodine Kehoe.

ADVOKAT KEHOE - PITANJE: Pa, ako izuzmeno Pretresno veće, neko može da zaključi da ste odlučili da uključite bitka vazduh/kopno u vaš izveštaj na osnovu predraspravnog podneska Odbrane. Nije li to tačno?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Mislim, mogu samo da objasnim šta sam uradio. Ne mogu da donosim zaključke u tuđe ime.

SUDIJA ORIE: Gospodine Theunens, pitanje je jasno, da li ste skrenuli pažnju na bitku vazduh/zemlja nakon predraspravnog podneska Odbrane ili vam je već bilo na pameti da se bavite time u izveštaju kada ste pročitali predraspravni podnesak. To je jednostavna stvar koju je gospodin Kehoe stavio pred vas.

SVEDOK THEUNENS: Po mom sećanju, gospodine Predsedavajući, kao što sam pokušao da objasnim, moja namera da uključim doktrinu vazduh/zemlja bitke ili nekoliko kratkih opisa te doktrine u moj izveštaj nije podstaknuta time šta sam video ili mogao da pročitam u predraspravnom podnesaku Odbrane, već je podstaknuto mojom stručnošću i strukturom koju sam predvideo za izveštaj.

SUDIJA ORIE: Molim vas nastavite, gospodine Kehoe.

ADVOKAT KEHOE: Poslednja oblast. Ako možemo da predemo na 37. stranu od 53.

ADVOKAT KEHOE - PITANJE: Skrećem vam pažnju na paragraf 104 predraspravnog podneska Odbrane koji kaže da: „4. avgusta 1995. godine, hrvatska vlada je odlučila da civilne policijske snage, MUP, preuzmu odgovornost za zakon i red istog trenutka kada HV oslobodi gradove.“ Sada ste pročitali to, gospodine, kada ste čitali predraspravni podnesak Odbrane. Da li je to tačno?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Verovatno. Ali se ne sećam tačno, da, verovatno.

ADVOKAT KEHOE - PITANJE: Pa, rekli ste nam da ste pročitali to, ali dok ste čitali to, odlučili ste da ne pogledate u -- ne – da nećete da pogledate civilnu strukturu u okviru oslobođenih područja Republike Hrvatske. Da li je to tačno?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Ono što sam – časni Sude, ono što sam pokušao da objasnim u vezi sa civilnim vlastima za mene, ja, kao – da, lokalna tela uprave, sa ciljem da osiguraju funkcionisanje civilnih objekata, da imaju, kao, lokalnu vlast, kao, postoji gradonačelnik, zatim postoji glavni u distriktu, i tako dalje i tako dalje. Mislio sam na te aspekte civilne vlasti. Kao što ćete videti iz drugog dela ovog izveštaja, bavio sam se, na primer, interakcijom između vojne policije i civilne policije za vreme i nakon operacije Oluja, u odeljku o ulozi vojne policije za vreme i nakon operacije Oluja u zoni odgovornosti splitskog vojnog okruga.

ADVOKAT KEHOE - PITANJE: Da li je pitanje civilnih vlasti bilo u nacrtu iz marta 2007. godine?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Morali bismo da pogledamo. Dokumenti, na primer, razmena pisama između – ili dokumenata između gospodine Laušića, načelnika administracije vojne policije, i pomoćnika ili – pomoćnika ministra unutrašnjih poslova, gospodina Morića, prilično sam uveren da su uključeni u nacrtu iz marta.

SUDIJA ORIE: Gospodine Kehoe, vaših 15 minuta je isteklo.

ADVOKAT KEHOE: Da, časni Sude. Znam da mi je isteklo vreme.

ADVOKAT KEHOE - PITANJE: Mnogo vam hvala, gospodine Theunens.

ADVOKAT KEHOE: Žao mi je što je potrajalo malo duže. Izvinjavam se.

SUDIJA ORIE: Nema problema. Pošto smo završili sa ovim prvim delom, gospodine Theunens, imaćemo pauzu sada. Hteli bismo da vas vidimo nazad za otprilike 20 minuta. Gospodine poslužitelju, hteo bih da prvo ispratite gospodina Theunensa iz sudnice.

(svedok napušta sudnicu)

TUŽILAC WAESPI: Časni Sude, samo jedna stvar koja je ostala. Dokument broj 6112 po Pravilu 65 ter, hteo bih da dam na usvajanje u spis.

ADVOKAT KEHOE: Bez prigovora, Sudijo.

SUDIJA ORIE: Gospodine sekretare.

sekretar: Časni Sude, ovo postaje dokazni predmet Tužilaštva broj 1111.

SUDIJA ORIE: Dokazni predmet Tužilaštva broj 1111 je usvojen u spis. Što se tiče obezbeđivanja drugih verzija, znamo da imamo zahtev na čekanju, i imamo veštaka koji je rekao da ima ovaj materijal dostupan i da nema nikakvih problema da ga podeli sa bilo kim. Gledam u stranke da vidim da li ima neko nešto da doda ...

ADVOKAT KEHOE: Da, časni Sude. Mislim, mi bismo da to pogledamo što je pre moguće.

SUDIJA ORIE: Sve njih?

ADVOKAT KEHOE: Sve njih.

SUDIJA ORIE: Sve njih. U elektronskoj formi bi bilo --

ADVOKAT KEHOE: U elektronskoj formi je u redu. Poželjnije je, za razliku od štampane verzije, u elektronskoj formi bi bilo u redu.

SUDIJA ORIE: Da. Pa, onda – Pretresno veće će – da je papir u pitanju, sačuvalo bi se pola šume ako se ne bi obezbedilo, ali ako je u elektronskoj formi, onda nema – makar se taj argument ne računa. Da li ima nekih drugih argumenata koji bi sprečili Pretresno veće da pozove svedoka da obezbedi te dokumente, o tome ćemo raspraviti za vreme pauze? Gospodine Waespi.

TUŽILAC WAESPI: Da, mi zadržavamo naš prigovor. Očigledno da –

SUDIJA ORIE: Prigovor, ali hajde da – rekao sam da imamo dva pitanja. Prvo je zahtev koji je na čekanju.

TUŽILAC WAESPI: Aha.

SUDIJA ORIE: A drugo je, mi imamo svedoka koji je ispitivan o postojanju ovih dokumenata i da li je voljan da ih obezbedi. Sada, iako svi mi znamo da je svedok zaposlen u kancelariji Tužilaštva, ja podrazumevam da svedok drži jedan nezavistan stav o ovim pitanjima i da, zbog toga, ja – ako ima – razumem da se protivite davanju zahteva. Da li ima neka stvar na koju biste nam skrenuli pažnju, koja bi lišila ovog svedoka od njegove – rekao bih, od slobode koja mu pripada, da подели sa drugima ono što je pripremio za vreme njegovog rada kao nezavistan stručnjak? Takođe na osnovu onoga što je objašnjavao.

TUŽILAC WAESPI: Aha. Ne, gospodine Predsedavajući, u stvari mi imamo elektronsku verziju, očigledno, dostupnu. Možemo da je pošaljemo e-mailom ako nastavimo da idemo dalje –

SUDIJA ORIE: Treba nam pet, jer sam razumeo da hoćete da imate sve verzije ili ...

ADVOKAT KEHOE: Da.

TUŽILAC WAESPI: Ne znam – znam za verziju iz marta 2007. godine. Video sam nacrt iz marta 2007. godine, jer sam objasnio da smo po Pravilu 68, morali to da pregledamo. Prvi put čujem da su postojale ranije verzije, što je vrlo verovatno, s obzirom na način rada koji je koristio. Tako da, ako me pitate da – da ih učinim dostupnim za, znate, da ih pošaljem između stranaka, to je drugo pitanje.

SUDIJA ORIE: Pretpostvljam da je ovaj svedok svakodnevno čuvao ono što je radio. Da li dobro razumem da je zahtev Odbrane da svedok preda elektronsku verziju svih verzija koju je poslao članovima tima za suđenje?

ADVOKAT KEHOE: Da, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Da. Razumeo sam. Imaćemo pauzu i nastavićemo u 17.45 časova.

(pauza)

(Pretno veće se savetuje)

SUDIJA ORIE: Gospodine Theunens, Pretresno veće ceni vašu izjavu da ste voljni da podelite prethodne verzije vašeg izveštaja sa svima koji su zainteresovani. Mogu li da vas zamolim da pripremite dva CD-a sa istim sadržajem, da oba sadrže te verzije, prethodne verzije vaših izveštaja, dakle, ne konačnu verziju koja je podneta, jer to imamo, nego ograničeno na one koje ste poslali sudskom timu ili članovima sudskog tima za koji ste radili, tako da ne morate da – ono što ste čuvali iz dana u dan, samo ako pošaljete, pet ili šest verzija, to bismo cenili. I ako biste ih dali gospodinu sekretaru, on će onda – i ako je moguće da napravimo četiri kopije, to bi možda bilo još bolje, kako bismo imali po jednu za svaki tim Odbrane i jednu za Tužilaštvo. Mogu li da uzmem da su one sačuvane u – mogu li reći – ne-grafičkim aplikacijama kao što je pdf, jer mi imamo, ja mislim, ASCII format, Word ili šta god.

SVEDOK THEUNENS: Da, gospodine Predsedavajući, oni su sačuvani u Word formatu.

SUDIJA ORIE: Da. Dakle, mogu se pretraživati.

SVEDOK THEUNENS: Da. Gospodine Predsedavajući, ako mi dozvolite, mogu li da zatražim pomoć Tužilaštva, da dobijem CD-ove?

SUDIJA ORIE: Mislim da može i sekretar da vam obezbedi prazne CD-ove. Možete da ih narežete – da.

SVEDOK THEUNENS: Trebalo bih da mogu da uradim to.

SUDIJA ORIE: Da. Ako vam treba neka tehnička pomoć, tražite tehničku podršku. Čak i ja to mogu da uradim, tako da mora ... tako da sigurno nije mnogo teško. Sada prelazimo na sledeću temu. A to je, gospodine Waespi?

TUŽILAC WAESPI: Da. Mogu li samo da dam komentar na vaš nalog?

SUDIJA ORIE: Prihvatio sam ponudu, a ona nije nalog.

TUŽILAC WAESPI: Da. A ista situacija će se primeniti, ako će se primeniti, kada svedoci Odbrane, veštaci budu dolazili, da ako su voljni da daju svoje nacрте, onda Odbrana neće polagati pravo na bilo koje privilegije na odnosu na ono što će da dostave Odbrani.

SUDIJA ORIE: Bilo da je privilegija uključena, pre svega, bilo da – privilegija je uglavnom definisana kao nešto što imaju optuženi. Bez obzira da li će postojati ista privilegija kao i u vezi sa veštakom ili Tužilaštvom, to ostaje da vidimo. To može da zavisi od toga kakav poverljiv materijal je bio obezbeđen veštaku, koji je u poverenju dobijen od optuženog. Moguće je da postoji razlika. Reći ću da možete da pokrenete to pitanje u kasnijoj fazi, da Tužilaštvo želi da vidi ranije verzije izveštaja veštaka.

TUŽILAC WAESPI: Aha. Ne bih da opet otvaram to pitanje, ali mi i dalje mislimo, bez obzira na njegovu nezavisnu poziciju, koju ja prihvatam, naš je radni proizvod na koji imamo takođe –

ADVOKAT KEHOE: Prigovor, gospodine Predsedavajući.

TUŽILAC WAESPI: -- pravo na to.

SUDIJA ORIE: Hajde – mislim da –

TUŽILAC WAESPI: (*preklapanje govornika*) ... da razjasnimo za zapisnik.

SUDIJA ORIE: Da. Imate sva prava da tražite isto od Odbrane, i onda ste spomenuli nekoliko pravnih termina. Možda nisam bio dovoljno mudar da sačekam kasniju fazu da odgovorim na to, ali svakako da je potrebno malo analize. Problem nije bio lak. Svakako, ako u budućnosti budemo u sličnoj situaciji, problem može da bude isto toliko težak koliko je i sada, i onda ćemo čuti od stranaka, kakav će biti njihov stav. Ali mislim da ne treba da opterećujemo gospodina Theunensa sa tim u ovom trenutku, koji je bio tako ljubazan da obezbedi prethodne verzije.

TUŽILAC WAESPI: Hvala vam, gospodine Predsedavajući.

ISPITIVANJE: TUŽILAC WAESPI

TUŽILAC WAESPI - PITANJE: Hajde da se pozabavimo pitanjem vaše stručnosti, vaših kvalifikacija i dopustite mi da počnem sa vašim akademskim kvalifikacijama i radnim iskustvom. Imate master diplomu u društvenim i vojnim naukama Kraljevske Vojne Akademije u Briselu iz 1987. godine (greška u transkriptu u realnom vremenu „1997“). Da li je to tačno?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: To je tačno, časni Sude. U to vreme je (akademija) bila poznata kao Licentiat, ali sa evropskom regulacijom akademskih zvanja, to je sad jednako masteru.

TUŽILAC WAESPI - PITANJE: Kasnije ćemo ići u detalje, ali možete li ukratko da nam kažete glavne teme, glavne oblasti vaših studija?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Vidim da u transkriptu stoji 1997. godina. Ja sam diplomirao u decembru 1987. godine. Studije su bile o vojnoj istoriji, društvenim naukama, kao što je psihologija. Imao sam kurs liderstva, političke geografije, balistike, vojnog prava, i nekoliko kurseva ekonomije, uključujući menadžment. Ovo je bio čisto akademski deo. U isto vreme sam stekao i vojno obrazovanje.

TUŽILAC WAESPI - PITANJE: Da. Doći ćemo do toga detaljnije. To je –

SUDIJA ORIE: Gospodine Theunens, govorite prilično brzo. Možete li da pokušate da to držite pod kontrolom. Molim vas nastavite, gospodine Waespi, i možete li da napravite pauzu i pogledate transkript i možda druge kanale komunikacije, da li je bilo moguće pratiti prevod.

TUŽILAC WAESPI: Hvala vam, gospodine Predsedavajući.

TUŽILAC WAESPI - PITANJE: Do sada znamo da ste član tima za vojnu analizu u Tužilaštvu. Od kada?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Priključio sam se timu za vojnu analizu u Tužilaštvu 29. juna 2001. godine, časni Sude.

TUŽILAC WAESPI - PITANJE: A šta radi taj tim, taj tim poznat kao MAT?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Časni Sude, MAT se bavi onim što zovemo vojna dimenzija određenih pitanja, odnosno, mi pomažemo članovima kancelarije Tužilaštva oko nekih osnovnih vojnih aspekata, na primer, objašnjavamo kako funkcioniše artiljerija, koja je razlika između, na primer, oružja za direktnu ili indirektnu paljbu. Još interesantnije, mi gledamo u – analiziramo dokaze, kako bismo utvrdili ili rekonstruisali komandnu strukturu i sa tačke gledišta

de jure, odnosno, bazirano na doktrini i pravu kao i na *de facto*, odnosno, analizirajuće vojne dokaze koji su nam dostupni. Takođe, analiziramo vojno političke interakcije i pokušavamo da pomognemo u ponovnom uspostavljanju činjenica koje su vezane za konkretne događaje, ili razvoje za koje nas članovi kancelarije Tužilaštva zamole da analiziramo.

TUŽILAC WAESPI - PITANJE: A vi ste lično učestvovali u svim tim događajima ili aktivnostima koje ste upravo opisali?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Svakako, časni Sude. Ne znam da li je relevantno da govorim o svim predmetima na kojima sam radio ili o svim suđenjima na kojima sam svedočio.

TUŽILAC WAESPI - PITANJE: Mogu konkretno da vas pitam o tome. Ali vi ste lično učestvovali u svim ovim aktivnostima koje ste opisali?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Svakako, časni Sude. I kao što sam napisao u mom CV-u, u velikom broju predmeta sam takođe učestvovao u razgovorima sa visokim vojnim svedocima. Još jednom, naglašavam, nisam sprovodio ove aktivnosti u vezi sa trenutnim suđenjem ili ovim ovde suđenjem.

TUŽILAC WAESPI - PITANJE: Hvala vam, gospodine Theunens. Ubrzo ćemo doći do toga. Od kako ste se priključili MAT-u 2001. godine, da li ste se specijalizovali ili fokusirali na određene oblasti, i ako da, koje su to oblasti?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Časni Sude, na osnovu mog prethodnog iskustva, uglavnom sam bio zadužen za slučajeve koji su se ticali snaga JNA/lokalnih Srba u sukobu u Hrvatskoj između 1991. i 1992. godine.

TUŽILAC WAESPI - PITANJE: A da li ste svedočili pred ovim Tribunalom kao veštak, i ako da, u kojim predmetima?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Svakako, časni Sude. Svedočio sam na suđenju Slobodanu Miloševiću. Takođe sam svedočio na suđenju Milanu Martiću, na suđenju koje je poznato kao Vukovarska trojka, odnosno Radiću, Šljivančaninu i Mrkšiću. I u februaru ove godine, svedočio sam na suđenju Vojislavu Šešelju.

TUŽILAC WAESPI - PITANJE: A da li se svi ovi slučajevi odnose na stvari koje su se desile u Hrvatskoj?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Svakako, časni Sude. I – ok, postoji – za Vojislava Šešelja, takođe postoje dokazi koji su uključivali ono što se desilo u Bosni i Hercegovini, između 1992. i 1993. godine.

TUŽILAC WAESPI - PITANJE: Konkretno za predmet Milana Martića, možete li ukratko da kažete o čemu se radilo u tom predmetu i o čemu ste vi svedočili.

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Časni Sude, zadatak koji sam primio kada sam zadužen da sačinim izveštaj, bio je da ustanovim ulogu ili – preformulisaću. Da analiziram dokumentaciju, kako bih ustanovio ulogu Milana Martića u događajima koji su se desili 1991. godine, kao i njegovu ulogu u granatiranju Zagreba, maja 1995. godine.

TUŽILAC WAESPI - PITANJE: I koja teritorija je obuhvaćena, ili je bila povezana sa ulogom Milana Martića?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: To je Republika Hrvatska, časni Sude.

TUŽILAC WAESPI - PITANJE: I konkretno, koji deo Republike Hrvatske?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Pa, za 1991, 1992. godinu, to je bio – to je bila prva oblast koja je bila poznata kao, geografski, Krajina, koja je onda postala poznata kao takozvana SAO (Srpska Autonomna Oblast) Krajina, koja je potom postala takozvana RSK (Republika Srpska Krajina), i Zagreb, koji je prestonica Hrvatske.

TUŽILAC WAESPI - PITANJE: Hajde da predemo na izveštaje. Da li ste pripremili neke izveštaje pre nego što ste svedočili u ova četiri predmeta?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Svakako, časni Sude. Moje svedočenje se uvek baziralo na osnovu izveštaja koji su imali isti – koji su imali istu formu ili istu vrstu obrasca koji sam koristio ovde u – za ova četiri predmeta.

TUŽILAC WAESPI - PITANJE: Da li trenutno pripremate druge izveštaje?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Da, časni Sude. Traženo mi je da priprelim dodatak za moj izveštaj u slučaju Milana Martića, da priprelim dodatak za slučaj Perišić, koji će pokriti odnose između VJ, dakle jugoslovenske vojske, nakon maja 1992. godine, i VRS-a (Vojske Republike Srpske), odnosno oružanih snaga bosanskih Srba, 1992/1995 godine.

TUŽILAC WAESPI - PITANJE: Moje poslednje pitanje na ovu temu: Da li su vaši izveštaji u ovim predmetima, oni u kojima ste svedočili, da li su usvojeni u spis (dokaze)?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Svakako, časni Sude. Oni su usvojeni u dokaze, i u predmetima gde postoji presuda, ili čak presuda po žalbi, tamo stoje citati ili reference na moje izveštaje ili svedočenja u presudi.

TUŽILAC WAESPI - PITANJE: Hajde da idemo detaljnije o vašoj vojnoj pozadini i iskustvu. Vi ste bili na Vojnoj Akademiji, počevši od 1983. godine. Da li je to tačno?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: To je tačno, časni Sude.

TUŽILAC WAESPI - PITANJE: I koliko dugo je trajala ta Vojna Akademija?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Ja sam pohađao ono što je, na holandskom, poznato kao *Alle Wapens Division*, ili sve vrste naoružanja, a to je – studije su trajale četiri i po godine, tako da sam diplomirao u decembru 1987. godine. I nastavio sam, jer sam bio pripadnik vojske i odabrao sam oklopne snage, odnosno, tenk kao oružje, proveo sam šest meseci na obuci u školi oklopnih snaga.

TUŽILAC WAESPI - PITANJE: Da. Doći ćemo do toga. Hajde da se fokusiramo na Vojnu Akademiju. Možete li nam reći šta ste tamo studirali. Koje su bile teme?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Kao što sam spomenuo, časni Sude, a to je takođe deo mog CV-a koji je bio dodat uz izveštaj, kursevi su sadržali vojnu istoriju, društvene nauke kao što su psihologija, sociologija. Imali smo pravo, i privatno i međunarodno pravo, i pravo oružanog sukoba. Postojao je kurs o liderstvu, o vojnom liderstvu. I bili su takođe tehnički kursevi, ili zovite ih tehnički, postojao je kurs iz fizike, nuklearne fizike, hemije, balistike, i tako dalje, i takođe iz menadžmenta, izvinjavam se.

TUŽILAC WAESPI - PITANJE: Rekli ste nam pre nekoliko trenutaka da je postajao vojni deo tog obrazovanja. Možete li nam detaljnije reći šta je to obuhvatalo.

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Kao dodatak života u vojnom režimu, u kome treba da ustajete u određenom trenutku i budete sigurni da se određeni aspekti lične discipline poštuju, tokom školskih praznika išli smo na vojne obuke, i to je bilo, uglavnom, obuka za lakšu pešadiju, a kasnije smo imali obuke o vazduhu, planinarenje, vožnje, i tako dalje.

TUŽILAC WAESPI - PITANJE: Hajde da se fokusiramo na sledeći deo vašeg CV-a. To su šest meseci u školi oklopnih snaga, koju ste malopre spomenuli. Šta ste tamo radili?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: U školi oklopnih snaga učite posao komandira voda, tenkovskog voda, koji se sastoji od četiri tenka. Ja sam bio u tenkovima, *Leopard* tenkovima, ali smo u isto vreme imali obuke izviđanja, odnosno, lake tenkove koji su korišćeni, kao što sam rekao, za zadatke izviđanja. Takođe se učilo o tehničkim stvarima.

TUŽILAC WAESPI - PITANJE: Nakon tih šest meseci, razumeo sam da ste tri godine bili deo belgijskih snaga u Nemačkoj. Možete li detaljnije da objasnite to iskustvo.

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Svakako, časni Sude, tokom prve dve godine bio sam na poziciji komandanta tenkovskog voda u 2. gardijskom puku. Tokom poslednje godine sam bio dozapovednik komandanta čete, i u prilikama kada je komandant čete bio odsutan sa obuke ili predavanja, takođe sam bio vršilac dužnosti komandanta čete. Na trećoj godini mog angažovanja u 2. gardijskom puku bio sam S1, a to je kadrovski oficir, i u isto vreme sam bio i sekretar posade bataljona ili, da, mi to zovemo puk, ali to je zapravo bio bataljon, komandant bataljona.

TUŽILAC WAESPI - PITANJE: Dok ste imali ove uloge u komandi, da li ste stekli iskustvo u rukovođenju i komandovanju?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Svakako, časni Sude. Iako sam kasnije bio izložen rukovođenju i komandovanju – vežbama rukovođenja i komandovanja na višem nivou, odnosno, ne ja lično, ali sam radio u osoblju ili u okruženjima gde su rukovođenje i komandovanje izvršavani na mnogo višem nivou, mislim na obavljanje rukovođenja i komandovanja, a posebno za sprovođenje discipline u većini – postaje sve teže i teže, kako postajete bliži nivou vojnika. Jer je, uopšteno, oficirima veoma lako komandovati. Mnogo je teže komandovati vojnicima, jer oni imaju različite pozadine, različito obrazovanje, različite vrednosti, mogu imati – imaju poreklo iz različitih društvenih nivoa, i tako dalje, i tako dalje.

TUŽILAC WAESPI - PITANJE: Da li ste bili uključeni u pitanja vojne discipline?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Svakako, časni Sude. Jedan od zadataka, čak i na nivou komandanta voda, je da se osigura disciplina nad svojim osobljem. Kako u tenkovskom vodu imate vaša tri podoficira i vaših 12 vojnika uključuju – većina njih su bili profesionalni vojnici, ali je bilo i nekoliko regruta. I kao što sam spomenuo, ovi ljudi dolaze iz različitih okruženja, imaju različite pozadine, ali oni su ljudi, i lekcije koje neko nauči za vreme obrazovanja na Vojnoj Akademiji su veoma korisne, u smislu da, pre svega, morate da imate samodisciplinu kako bi vas vaše osoblje poštovalo; i dodatno, morate da nametnete disciplinu u svakom trenutku, kako biste osigurali da ljudi, posle nekog vremena, nakon što se upoznaju sa vama, postanu – ako mogu tako da se izrazim, spontaniji u poštovanju pravila, ali i tada morate da ostanete na oprezu.

TUŽILAC WAESPI - PITANJE: Spomenuli ste vaše uloge kao komandant i dodali ste da ste takođe služili u bataljonu. Na kojoj ste poziciji služili u tom bataljonu?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Pozicija koju sam imao bila je S1, to je NATO akronim gde idete od S1 do S6: 1 je kadrovsko; 2 je obaveštavanje; 3 su operacije; 4 je logistika; 5 je ono što sada zovemo CMC, civilna vojna saradnja. Mi to nismo imali u bataljonu. 6 je veza, i tako dalje. Kadrovska znači da ste odgovorni, ne samo za upravljanje, nego i u izvesnoj meri za sprovođenje propisa, i takođe pomažete komandantu bataljona u oblasti discipline, u pripremi njegovih disciplinskih odluka. Jer, kao što je u većini vojski, komandant bataljona ima veće ovlašćenje da osigura disciplinu nego komandant čete, a komandant čete ima više vlasti nego komandant voda. Za većinu sankcija – za većinu – izvinjavam se, za većinu prekršaja, komandant voda može samo da izvesti o tome. Za neke od njih, komandant čete može da donese odluku o disciplinskim merama ili kaznama. Za ozbiljnije prekršaje je zadužen komandant bataljona ili neko na višem nivou. Ako, na primer, jedan od naših vojnika bude uključen u situaciju koju on predstavlja – koja može da predstavlja krivično delo, i to desilo se unutar i izvan bataljona, komandant bataljona bi bio obavešten, i na njemu bi bilo da preduzme određene mere. A vi kao S1, treba da pomognete komandant bataljona u toj oblasti.

TUŽILAC WAESPI - PITANJE: Hvala vam, gospodine Theunens. Govorili ste o vašoj ulozi kao kadrovskom oficiru na nivou bataljona. Da li ste takođe bili kadrovski oficir na višem nivou?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Ukratko bih spomenuo činjenicu da sam radio vežbu, vežbu na komandnom mestu na nivou korpusa. Bio sam oficir za vezu tokom dve nedelje, između dve brigade. Moja brigada – mislim brigada kojoj je pripadao moj puk, kao i druga brigada, i proveo sam većinu vremena u operacionoj sobi gde sam, čak i pre nego što sam pohađao kurseve, mogao da naučim mnogo o tome kako funkcioniše osoblje brigade, kako se ponaša komandant, šta radi načelnik osoblja, i kako kadrovski oficiri međusobno deluju i rade svoj posao. Kada sam služio u operaciji mirovne podrške u bivšoj Jugoslaviji u štabu UNPROFOR-a, koji je kasnije postao poznat kao štab UNPF-a (Mirovne snage UN-a), pa, radio sam u – štabu snaga kojem je komandovao francuski general sa četiri zvezdice, koji je NATO ekvivalent za generala sa tri zvezdice, nad više od 30.000 jedinica. Dakle, to je bilo osoblje iznad nivoa štaba korpusa.

TUŽILAC WAESPI - PITANJE: Hvala vam, gospodine Theunens. Da li imate neku obuku o artiljeriji?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Časni Sude, spomenuo sam kurs o balistici, koji vam daje veoma dobar teoretski uvid u prirodu artiljerijske paljbe, odnosno, činjenicu da postoji nešto što je poznato kao disperzija i statistike, i tako dalje, i tako dalje. Konkretnije govoreći, kada sam bio komandant voda pohađao sam – izvinjavam se, nedelju dana kurs isturenog posmatrača, gde komandni oficiri ili komandanti voda, u onome što zovemo vežba u borbenim uslovima, izviđanje pešadijskog oklopa, oni moraju da budu u mogućnosti da navode vatru na metu. Ovde govorimo o tradicionalnoj artiljeriji, o upotrebi projektila gde imate nekoga ko vidi metu i ko je u kontaktu sa centrom za kontrolu paljbe, koji se nalazi u pozadini. Kada centar za kontrolu paljbe zapravo usmeri artiljerijsku vatru, istaknuti posmatrač može, kroz njegov vizuelni pregled, da obavesti centar za kontrolu paljbe o ispravkama koje treba da budu napravljene u paljbi kako bi se osiguralo da se pogodi željena meta. Izvinjavam se što sam tako opširan, ali kada sam pohađao ono što zovemo drugi ciklus, a to je kadrovski kurs na brigadnom nivou u belgijskim oružanim snagama, to je jednogodišnji kurs, i tamo učite kako da organizujete artiljerijsku paljbu, kao i upotrebu oružja podrške, na brigadnom nivou, a to znači izbor meta, prioretizacija meta, vaši pripremni planovi za paljbu kako biste osigurali da se prava meta gađa pravom municijom, u pravo vreme i tako dalje. To zaključuje...

TUŽILAC WAESPI - PITANJE: Primećujem – primećujem iz vašeg CV-a da ste takođe bili instruktor u Vojnoj Akademiji godinu dana. Kada je to bilo i koji je bio vaš posao?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: U julu 1991. godine, prebačen sam iz 2. gardijskog puka u Vojnu Akademiju da budem – i doslovno ću da prevedem funkciju – pomoćnik komandanta za unapređenja u – za unapređenja u 146. politehničkoj komandi. Dakle, bio sam zamenik komandanta za unapređenja. On je napustio poziciju u decembru i onda sam ja preuzeo

njegovu poziciju, odnosno, postao sam komandant za unapređenja na prvoj godini na Politehnici. Moj posao se sastojao od obučavanja oficira kadeta u njihovoj akademskoj obuci, kao i organizovanje i obezbeđivanje vojne obuke za oficire kadete. Koristim izraz „oficir kadet“ jer još uvek nisu bili oficiri. Postojali su oficiri kada su dali svečanu zakletvu na početku treće godine Vojne Akademije. Naravno, kada kažem vojna obuka, to takođe podrazumeva objašnjavanje i nametanje discipline ljudima i objašnjavanje zašto je vojna disciplina tako važna, ne samo na ličnom nivou već i kada radite sa podređenima tokom vaše karijere.

TUŽILAC WAESPI - PITANJE: Hajde da se prebacimo na vreme koje ste proveli kao belgijski vojni obaveštajni analitičar, i to je vreme između septembra 1992. godine i maja 2000. godine. Deo toga je, kao što ste već spomenuli, bio deo o bivšoj Jugoslaviji. Doći ćemo do toga za trenutak. Molim vas prvo objasnite šta je bio ovaj posao u Belgiji?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Časni Sude, uz vašu dozvolu, radije bih to uradio tokom zatvorene sednice.

SUDIJA ORIE: Da li ima prigovora protiv prelaska na zatvorenu sednicu o ovoj stavri?

ADVOKAT KEHOE: Ne razumem razlog zašto, ali bismo mogli da idemo na zatvorenu sednicu – da – ili zatvorenu sednicu da se utvrdi.

SUDIJA ORIE: Da. Mislim da može zatvorena sednica, gospodine Theunens. Onda prelazimo na privatnu sednicu.

(privatna sednica)

sekretar: Časni Sude, ponovo smo u otvorenoj sednici.

SUDIJA ORIE: Hvala vam, gospodine sekretare.

TUŽILAC WAESPI - PITANJE: Da li ste imali priliku da idete u bivšu Jugoslaviju dok ste radili za belgijske vlasti?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Svakako, časni Sude. Prvi put kada sam otišao u – mislim da je to bilo u julu ili avgustu 1993. godine, u jednonedeljnu posetu štabu UNPROFOR-a u Zagrebu, štabu sektora Istok u Erdutu, kao i komandi BH-a u Kiseljaku i Sarajevu, Bosna i Hercegovina. Što je još važnije, od decembra 1994. godine do oktobra 1995. godine, razmešten sam kao oficir za informacije štabu UNPROFOR-a/UNPF-a u Zagrebu. Hoćete li da kažem i za kasnije?

TUŽILAC WAESPI - PITANJE: Ne. Hajde da se sada fokusiramo na – na ovaj deo. Koja je bila vaša uloga između decembra 1994. godine i oktobra 1995. godine, i gde ste bili stacionirani?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Časni Sude, prvobitno sam zamenio belgijskog kolegu čija se šestomesečna služba završila, i onda moj – u to vreme moj zadatak se sadržao u vođenju baze podataka o vojnim naredbama. Objasnio sam zameniku načelnika kancelarije i načelniku kancelarije za vojno informisanje, da sam radio na sukobu ranije, i onda je nakon mesec i po dana, došao novi šef, oficir za vojno informisanje, švedski pukovnik Svenson. On je ustanovio, nešto što je bilo poznato kao pult za procene u kancelariji, i ja sam bio za tim pultom zajedno sa švedskim majorom Joakim Robertssonom, koji je ranije radio za UNPROFOR, i koji se vratio u kancelariju za vojno obaveštavanje, mislim, u januaru 1995. godine. Zadatak je bio da – na osnovu informacija koje smo primili od vojnih komponenti, odnosno, bataljona, sektora komande, komande područja, kao i na osnovu drugih informacija, iz civilnih poslova, političkih poslova, javnih izvora, da napravimo srednjoročni i dugoročni proračun o mogućem razvoju sukoba u bivšoj Jugoslaviji, sa fokusom na Bosnu i Hercegovinu i Hrvatsku. Robertsson se više fokusirao na Bosnu i Hercegovinu, ako se dobro sećam, a ja sam više na Hrvatsku. Bio sam stacioniran u Zagrebu, kao što sam spomnuo ranije.

TUŽILAC WAESPI - PITANJE: Da li je deo vašeg posla bio da obezbedite kratke informativne sastanke?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Da, časni Sude. Održavani su kratki dnevni sastanci – bio je kratak sastanak u 8.00 časova ili 8.15 časova u zajedničkom operativnom centru štaba UNPROFOR-a, gde smo Robertsson, dva člana kancelarije i ja davali G2 – ono što zovemo procenu G2 – o – o tome šta se dešavalo u poslednja 24 časa. Takođe je bio kratak sastanak u 11.00 časova sa komandantom snaga, gde smo, opet, u grupi od četvoro, nas koji smo bili na dužnosti, održavali taj kratak sastanak. I takođe su postojali povremeni sastanci sa starijim – ne sa starijim, ali sa gospodinom Akashijem, koji je bio specijalni izvestilac Generalnog sekretara, kao i neformalni kratki sastanci za posetu VIPs-a, članovima vojnih i civilnih jedinica štaba, i tako dalje.

TUŽILAC WAESPI - PITANJE: Da li ste takođe sastavljali izveštaje?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Svakako, časni Sude. Sastavljali smo interne izveštaje koje smo zvali G2, mislim, to je dnevni prikaz koji je davao, opet ponavljam, pismenu procenu o dešavanjima u poslednja 24 časa. Takođe smo razvili – pravili izveštaje, koji su bili više srednjoročna i dugoročna analiza, i jedna od tih analiza – neke od njih su pravljene na našu inicijativu, druge su bile zadaci koje su nam davali članovi štaba. Jedna od ovih analiza bio je dokument o toku akcije u vezi sa situacijom u Hrvatskoj.

TUŽILAC WAESPI - PITANJE: Kada ste bili deo UNPROFOR-a 1995. godine, da li ste išli na teren?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Svakako, časni Sude. Posetio sam oblast Bihaća, zajedno sa francuskim logističkim konvojem, u decembru – mislim da je bio kraj decembra 1994. godine, početak januara 1995. godine. Kasnije, u januaru 1995. godine, bio sam na dvonedeljnom putu, zajedno sa novim šefom kancelarije za vojno informisanje, pukovnikom Svensonom i majorom Robertssonom, u poseti sektoru Sever, sektoru Jug, kao i delovima centrale Bosne i Hercegovine. Onda, da, između januara i jula, bilo je nekoliko kratkih poseta sektoru Sever, jer nam je bio blizu, kao i, ok, pre maja 1995. godine išli smo u sektor Zapad, kao i sektor Istok. I tokom treće ili četvrte nedelje u avgustu, posetio sam, zajedno sa kolegom iz belgijskog UNMO-a (Vojni posmatrači UN-a), ponovo oblast Bihaća, kao i bivši sektor Sever i bivši sektor Jug.

TUŽILAC WAESPI - PITANJE: Tokom poslednjeg putovanja, da li ste išli i u Knin?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Svakako, časni Sude. Ako se dobro sećam, dva puta smo išli u Knin. Prvi put kada smo putovali ka jugu, jer smo išli u Split. Split je bio naša poslednja stanica i onda smo se vratili. Dakle, tokom prvog dela našeg puta, vozili smo kroz Knin i tamo smo posetili štab UNMO-a. A tokom našeg drugog puta, dakle tokom puta kada smo se vraćali iz Splita za Zagreb, vozili smo kroz Knin bez daljnjeg – da, daljnjeg stajanja u bilo kom štabu. Takođe, izvinjavam se, ako sam bio konfuzan. U januaru 1995. godine, tokom ovog puta kroz sektor Sever i sektor Jug, takođe smo prošli kroz Knin. Znači, video sam Knin u januaru, kao i u avgustu 1995. godine.

TUŽILAC WAESPI: Gospodine Predsedavajući, očigledno, ne izvodimo dokaze o činjenicama putem ovog svedoka, ali sam želeo da budem transparentan sa vama jer, znate, on je veštak, i napravio je izveštaj veštaka, i mislio sam da je važno da znate da je svedok zapravo bio tamo, i Odbrana će možda želeći da to istraži u unakrsnom ispitivanu, ali ja trenutno neću u ovom trenutku.

TUŽILAC WAESPI - PITANJE: Hajde da nastavimo – hajde da nastavimo sa drugim delovima – aspektima vaše stručnosti. Da li ste ikada akademski pisali o hrvatskim oružanim snagama?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Časni Sude, dok sam služio u UNTAES (United Nations Transitional Authority for Eastern Slavonia, Baranja and Western Sirmium) misiji u Istočnoj Hrvatskoj, između jula 1996. godine i maja 1997. godine, pozvala me je osoba, sećam se – znam je iz tima UNPROFOR-a, koja je radila za *Stiftung Wissenschaft und Politik* u Nemačkoj, da napišem članak ili – o vojnim aspektima UNTAES misije; i taj članak je onda objavljen u maloj knjižici, koja je sadržala i radove drugih ljudi, uglavnom civila, o događajima u bivšoj Jugoslaviji. Mislim da je objavljena negde – mislim u – u prvoj polovini 1997. godine, ali mislim da je Odbrana dobila kopiju tog članka tokom našeg neformalnog sastanka u januaru ove godine. I

očigledno je, kada sam radio u Belgiji, vi ne – kada radite kao vojni obaveštajni analitičar, ne objavljujete članke, jer je teško da pravite razliku između onoga što ste naučili kroz profesionalne aktivnosti i šta ste naučili kroz vaše privatne aktivnosti, tokom sastanaka sa ljudima koji rade u istoj oblasti, ali u drugačijem okruženju.

TUŽILAC WAESPI - PITANJE: Da li ste pozivani na konferencije, i ako jeste, u kom svojstvu?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Mislite tokom tog vremenskog perioda ili posle?

TUŽILAC WAESPI - PITANJE: Oba.

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Pa, konferencije u – pre mog dolaska u MKSJ, imao sam ista ograničenja koja sam ranije objasnio. Bilo je nekoliko konferencija, ali su one bile zatvorenog tipa. U septembru 2008. godine, govorio sam na konferenciji u Oslu o upotrebi vojne ekspertize u istrazi i – i ustrazi o ozbiljnom kršenju ratnog prava i napisao sam – napisao sam članak za tu konferenciju, ali je još uvek u fazi nacрта, tako da još uvek nije objavljen.

TUŽILAC WAESPI - PITANJE: Hvala vam, gospodine Theunens. Hajde da pređemo na metodologiju rada koju ste koristili kada ste pravili izveštaj koji je subjekat – vašeg svedočenja. Možete li da nam date kratak pregled materijala koji ste konsultovali u pripremi ovog uzveštaja?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Časni Sude, materijal koji sam konsultovao kako bih pripremio ovaj izveštaj je takođe spomenut u odeljku u okviru izveštaja i obuhvata sledeće kategorije dokumenata. Pre svega, vojna dokumenta. Oni uključuju ono što bih ja opisao kao dokumenta koja obuhvataju doktrinu, odnosno, zakone, propise, vojne priručnike, i tako dalje. Drugu kategoriju čine dokumeta o komandi; pod tim podrazumevam naredjenja. Treća kategorija vojnih dokumenata su dokumenta koja predstavljaju izveštaje, i kao što samo ime kaže, ovo su izveštaji o situaciji, ratni dnevници, operativni dnevници i slični izveštaji. Ovo su uglavnom izveštaji koji – dokumenti, izvinjavam se, koje su pripremile hrvatske vojne snage. Pod tim podrazumevam Glavni štab hrvatskih vojnih snaga, splitski vojni okrug, kao i jedinice podređene splitskom vojnom okrugu. Takođe sam konsultovao dokumenta – mislim, vojna dokumenta iz iste kategorije, u vezi sa kninskim garnizonom, kao i specijalnom policijom, dok sam se ograničio, što se tiče avgusta meseca, na dokumente u kojima se govori o avgustu 1995. godine – izvinjavam se, dokumenta koja govore o operacijama i aktivnostima vojne policije unutar i oko zone odgovornosti splitskog vojnog okruga. Takođe sam konsultovao javne izvore. Na primer, izveštaje UN-a. Koristio sam samo izveštaje, izveštaje UN-a, takozvane izveštaje Generalnog sekretara Savetu bezbednosti o implementaciji određenih rezolucija Saveta bezbednosti, koji se tiču određenih aspekata mandata UNPROFOR-a, UNCRO-a i UNPF-a. Takođe sam gledao prevode hrvatskih javnih izvora, pod tim podrazumevam medije, ali sa izuzetkom jednog članka, nisam uključio medijske izveštaje u moj izveštaj.

TUŽILAC WAESPI - PITANJE: Gde ste imali pristup tim dokumentima?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Kada sam primio – izvinjavam se. Kada sam primio prvobitni zadatak, od 10 tačaka, takođe sam dobio tabele u Excel programu koje su pripremile moje kolege, vojni analitičari, Dai Morris i Andrei Shakmetov. Ove tabele su činile informacije o naslovu dokumenta, datumu, ERN broju. Te tabele su bile organizovane po opštim temama; na primer, splitski vojni okrug i Oluja. Tema je mogla da bude i vojna policija i tako dalje. Koristio sam te tabele da se upoznam sa prirodom i obimom materijala koji je bio dostupan Tužilaštvu. Takođe sam koristio tabele da mi pomognu u sprovođenju pretrage, koju sam zatim radio u bazama ili bazama podataka koje su bile dostupne Tužilaštvu. Dakle, ono što pokušavam da kažem je da, dokumenta koja sam uključio u izveštaj svakako nisu samo odraz onoga što se nalazilo u tabelama; naprotiv, te tabele su mi dale smernice, i to je to. Pregleda sam mnogo više dokumenata, i u tabelama kao i u bazama dokumentacije, nego što sam mogao da uključim u izveštaj, jer sam želeo da on bude podesan za upotrebu. Ali mislim da, kada budem govorio o metodologiji izrade izveštaja u detalje, da ću moći da objasnim kako su neki dokumenti uključeni u izveštaj, a neki nisu.

TUŽILAC WAESPI - PITANJE: Možete li da nam date grubu procenu koliko dokumenata, ili možda koliko strana ste pregledali u tom procesu sastavljanja, izrade ovog izveštaja?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Nisam vodio statistiku, časni Sude, ali kada poredim dva dela izveštaja, mislim da je od oko polovine do dve trećine dokumenata koje sam pregledao uključeno u izveštaj. I ne znam da li ima vremena, ali možda mogu da objasnim kada budem opisivao kriterijume za pretragu koje sam koristio. Pokušao sam da imam što širi pristup kada je kriterijum pretrage u pitanju. Istraživao sam, na primer, o Ante Gotovini. Očigledno je da će se pojaviti mnogi dokumenti koji nisu nužno relevantni za izveštaj. Istraživao sam imena jedinica, o događajima, lokacijama, datumima, brojnim dokumentima. Znamo da vojna dokumenta, ona uvek imaju registarski broj, ona se često pozivaju na neka druga vojna dokumenta gde je broj konkretizovan. Pa, koristio sam brojeve da bih vršio pretragu. Takođe sam koristio delove brojeva kako bih pokušao da razlikujem ili identifikujem seriju dokumenata. I očigledno je da nailazite na mnoge rezultate pretrage koji nisu svi bili relevantni, ali hteo sam da budem što temeljniji, kako bih izbegao da propustim nešto, jer za druge predmete za koje sam radio, za njih sam bio umešan – u istragu, tako da sam već bio upoznat sa materijalom pre nego što sam izrađivao izveštaj. Ovde, nikada nisam bio uključen u neku istražnu aktivnost, tako da sa izuzetkom tabela, nisam imao znanja o materijalu koji je bio dostupan Tužilaštvu.

TUŽILAC WAESPI - PITANJE: Da li ste istraživali na Internetu?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Svakako, časni Sude. Na primer, američki vojni propisi su dostupni na Internetu. Takođe su dostupni i neki NATO propisi. U vezi sa hrvatskim vojnim snagama, sećam se iz rada o hrvatskim vojnim snagama od ranije, da su ljudi ponosni na jedinicu u kojoj su služili i da su ponosni na radnje koje su te jedinice izvršile, na primer, postoji komemorativni web sajt gde možete naći informacije o aktivnostima određene jedinice. Još

jednom, nisam koristio taj materijal kao takav u izveštaju, ali to je bilo – izvinjavam se. To je obezbedilo korisne poveznice koje su me navodile na moje druge pretrage.

TUŽILAC WAESPI - PITANJE: Da li ste se oslanjali na izjave svedoka?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Ne, časni Sude, nisam se oslanjao na izjave svedoka.

TUŽILAC WAESPI - PITANJE: Možete li nam dati razlog za to?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Glavni razlog, časni Sude, je da iz mog iskustva u MKSJ, može biti razlika između onoga što je svedok rekao u njegovoj ili njenoj izjavi, i šta je onda svedok svedočio. Kao dodatak, nisam znao koga će tim generala Gotovine – mislim, tim Tužilaštva pozvati ili ne. Tako da sam i mogao da prođem kroz izjave za koje sam verovao, pa, da su korisne, ako ta osoba ne dođe ovde da svedoči, pa, mislim da – sa stanovišta moje metodologije izrade izveštaja, mislim da bi vrednost takve izjave bila ograničena. A ako bi ta osoba došla da svedoči, pa, verovatno nakon podnošenja izveštaja, onda bi bilo tehničkih problema, pa, šta ako ta osoba promeni svoje svedočenje. Morao bih da menjam taj unos u mom izveštaju. Moje razumevanje -- ne, moj zaključak iz materijala koji sam pogledao je da je materijal toliko sveobuhvatan sa aspekta, ili u vezi sa aspektom kojim sam hteo da se bavim, da nije bilo potrebe, ja nisam osećao potrebu da uključim izjave svedoka ili druge izjave – ili javne izjave koje su se nalazile u javnim izvorima osoba koji mogu da svedoče ili ne.

TUŽILAC WAESPI - PITANJE: Da li ste uključili u dva dela vašeg izveštaja i u dodatak i detaljne beleške ili citate na materijal, na koji ste se oslanjali?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Svakako, časni Sude, za – pokušao sam za svaki činjenični unos da identifikujem makar jedan izvor. A pod izvorom, mislim na vojni dokument. I nadam se da je to vidljivo preko fusnota u izveštaju. Ako je moguće, kada sam verovao da je veoma važno da čitalac vidi originalni dokument, unosio sam doslovne citate iz tog dokumenta, manjim fontom, u izveštaj, jer sam osećao da je to bilo, da, veoma važno kako bi se razumelo šta sam pokušao da kažem, odnosno, zaključak koji sam izveo i koji može da se nađe završnom sažetku.

TUŽILAC WAESPI - PITANJE: Da li vam je kancelarija Tužilaštva nametnula neka ograničenja u pristupu materijalima?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Ne, časni Sude. Nisu postavljena nikakva ograničenja od strane kancelarije Tužilaštva mom pristupu materijalima.

TUŽILAC WAESPI - PITANJE: Sada, hajde da –

SUDIJA ORIE: Gospodine Waespi, mogu li da pitam ... Da li su vam neka ograničenja nametnuta od strane nekoga iz neke druge organizacije?

SVEDOK THEUNENS: Časni Sude, gospodine Predsedavajući, ne bih to baš nazvao ograničenjem ali, na primer, postojali su neki propisi kojima sam želeo da imam pristup. Nisam mogao da nađem, na primer, propis hrvatskih vojnih snaga o implementaciji prava oružanog sukoba. Kao što sam ukazao u izveštaju, postojali su neki drugi propisi hrvatskih vojnih snaga koji su ukazivali na bitan aspekt međunarodnog ratnog prava, ali nisam našao konkretan propis. I to je bilo, na primer, na listi koju sam dao mojim kolegama koji su išli da posete arhive. Nisam naišao na propis koji je navodio dužnosti komandanta vojnog okruga. Iako sam našao dokument koji govori o komandantima uopšteno, kao i o komandantima brigada i komandantima gardijske brigade, očekivao bih da takođe postoji propis za komandanta vojnog okruga. Kao što možete da vidite u 1. delu izveštaja, za oblasti za koje sam mislio da materijal koji mi je bio dostupan – materijal koji je vodio poreklo od hrvatskih oružanih snaga, možda nije bio dovoljan, uključio sam propise JNA kao i NATO-a – mislim, američke propise. Mogu da objasnim zašto sam to uradio, ali to bi nas možda odvelo suviše daleko.

SUDIJA ORIE: To ću ostaviti gospodinu Waespiju.

TUŽILAC WAESPI - PITANJE: Da. Molim vas objasnite.

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Pa, propise JNA zato što – opet, iz mog prethodnog iskustva i takođe iz kontakta sa oficirima bivše JNA, a jedan od njih – najmanje jedan od njih je kasnije prošao obuku po NATO doktrini, i mogao sam da uočim dosta sličnosti između različitih doktrina o stvarima kojima sam se bavio. Takođe sam razumeo da mnogi oficiri koji su služili u hrvatskoj vojsci --

SUDIJA ORIE: Gospodine Kehoe.

ADVOKAT KEHOE: Izvinite, možemo li da dobijemo identitet oficira JNA na koje se poziva.

SUDIJA ORIE: Malo sam zbunjen, gospodine Kehoe. Vi ste rekli JNA oficira a vidim u transkriptu da je svedok govorio o JNA oficirima. Oh, ko – najmanje jedan od njih, da. Da, možete li da nam date ime tog konkretnog oficira JNA.

SVEDOK THEUNENS: Da, časni Sude. Taj oficir je general major Milovan Zorc, koji je svedočio u *Predmetu Strugar* kao vojni veštak. On je Slovenac. On je napustio JNA, ako se dobro sećam, 1991. godine, i onda sa razvojem događaja u Sloveniji, upoznao kroz kurseve zvanične obuke sa NATO doktrinom. Posetio sam ga, na primer, takođe tokom sastavljanja mog izveštaja u *Predmetu Milošević*, ili *Predmetu Slobodan Milošević*. I samo da završim odgovor na prethodno pitanje, razumeo sam da su mnogi oficiri, i stariji oficiri, koji su služili u hrvatskoj

vojsci, da su imali pozadinu u JNA i bili su upoznati sa JNA doktrinom u – koja je pokrivala temu koju sam obrađivao u izveštaju.

SUDIJA ORIE: Gospodine Waespi, gledam na sat. Imamo dva minuta.

TUŽILAC WAESPI: Još jedno pitanje.

TUŽILAC WAESPI - PITANJE: Zašto ste uključili američke propise?

SVEDOK THEUNENS - ODGOVOR: Uključio sam ih iz razloga o kojima sam govorio tokom prve dela sednice, odnosno, da, najkasnije, 1994. godine, razvila se određena veza između hrvatskog Ministarstva odbrane i američkih vlasti, koja je bila vidljiva, na primer, kroz aktivnosti MPRI kompanije. Da, hteo sam da kažem u Hrvatskoj, saradnja između MPRI-a i HV-a, kao i sličnosti ili povezanost između onoga što je spomenjeno u JNA propisima ili doktrini i NATO doktrini. I, kao što sam objasnio, da bih pokrio aspekte gde sam osećao da ono što imam – da je materijal koji sam imao od HV-a bio nekompletan, onda sam koristio ove američke propise.

SUDIJA ORIE: Gospodine Theunens, 19.00 časova je. Završićemo za danas. Hteo bih da vam dam uputstva da ne treba da pričate ni sa kim o svedočenju, bilo ovom koje ste već dali ili onom koje ćete tek da date, i s obzirom na vašu specijalnu poziciju, čak bih vas pozvao da... da svedete vaš razgovor sa kolegama ili članovima tima Tužilaštva na minimum, jer to može da pokrene razna pitanja, i iako sam uveren, i ovo Pretresno veće je uvereno, da ćete se striktno pridržavati uputstava koja sam vam dao, svakako da bi bilo korisno ako bismo mi izbegli bilo kakvu raspravu o tome šta ste pričali sa kolegama, bilo da se to tiče vašeg svedočenja, da ili ne, ovde nije stvar samo u tome da ne razgovarate sa njima, već da se izbegne utisak da ste pričali sa bilo kime o sadržaju vašeg svedočenja. Završavamo, i nastavljamo sutra, u četvrtak, 20. novembra, u 14.15 časova u istoj sudnici.

Sednica je završena u 19.01 h.

Nastavlja se u četvrtak, 20. novembra 2008, u 14.15 h.

